

AKKA/LAA

Ziņas

Nr. 35, 2012.gada augusts

Mūsu darbs 2011.gadā

Autoru biedrībai, autoru mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijai AKKA/LAA 2011.gads bija sešpadsmitais darbības gads, ja pieskaitām sākotnējo AKKA divu gadu darbības laiku, tad — astoņpadsmitais. 2011.gadā kopējie ieņēmumi, kur kā parasti papildus savāktajai atlīdzībai tiesību īpašnieki saņēma arī procentus no bankās noguldītajiem depozītiem, sasniedza 3,015 miljonus latu, kas ir par 1,41 % vairāk nekā 2010.gadā. Pēc 2009. un 2010.gada, kad savāktās autoratlīdzības līmenis ekonomiskās krīzes dēļ kritās, 2011.gadā šis kritums neturpinājās.

Atskatoties izrādās, ka 2011.gads ir ceturtais labākais gads AKKA/LAA pastāvēšanas vēsturē pēc 2007., 2008. un 2009.gada. 96,63 % no 2011.gada atlīdzības kopējā apjoma veido autoriem savāktā atlīdzība, bet 3,37% no tās tika iekasēts blakustiesību īpašnieku organizācijām.

Kā redzams, lielākās autoratlīdzības summas iekasētas par muzikālo darbu, dramatisko un audiovizuālo darbu lietojumu, kā arī par Latvijas autoru darbu izmantojumu ārvalstīs.

Kopš 2004.gada 1.maija stājušies spēkā grozījumi Autortiesību likumā, saskaņā ar kuriem mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma veikšanai nepieciešama Kultūras ministrijas izsniegta atļauja. Kultūras ministrija ir izvērtējusi AKKA/LAA, kas pārstāv visu žanru mākslas un literatūras darbu autorus, darbību un izsniegusi visas nepieciešamās atļaujas mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma veikšanai. Autoru mantiskās tiesības attiecībā uz izmantojumu publiskā izpildījumā izklaides vietās, kafejnīcās, veikalos u.c. tamlīdzīgās vietās tiek administrētas tikai kolektīvi un to Latvijas teritorijā veic viena autoru mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācija — AKKA/LAA. Jau iepriekšējos gados atteicāmies no filmu

Iekasētā atlīdzība 2011

Iekasētā atlīdzība pa tiesību veidiem

Muzikālie darbi 70.46% Tai skaitā publiskais izpildījums, reproducēšana, nesēju atlīdzība, atlīdzība no ārzemēm	Dramatiskie darbi 10.20%	Audio-vizuālie darbi 6.35%
Blakustiesību organizācijām Latvijā un ārzemēs 3.37%		
Publiskais patapinājums 2.75%	Literārie darbi 2.32%	
Banku procenti 2.73%	Vizuālie darbi 1.82%	

Summa Ls

3 015 082

nomas administrēšanas, jo izdevumi šīs tiesības īstenošanai ir nesamērīgi augsti pret ieņēmumiem, turklāt šie ieņēmumi attiecas uz ārvalstu autoriem, ar kuru organizācijām neesam slēguši līgumu par šo autoru darbu izmantojuma veidu. 2011.gads bija pēdējais gads, kad mēs blakustiesību īpašniekiem administrējām arī atlīdzību no kabeltelevīzijām. Sākot ar 2012.gadu, esam izbeiguši

sadarbību šajā jomā gan ar starptautisko audiovizuālo darbu producentu organizāciju AGICOA, gan ar Vācijas komercraidorganizāciju apvienību. Savukārt nesēja atlīdzību mēs iekasējam gan autoriem, gan blakustiesību īpašniekiem, tātad tieši AKKA/LAA ir vienīgā organizācija, kas administrē nesēja atlīdzību visiem tiesību īpašniekiem Latvijā. Par muzikālo, literāro un

➔ turpinājums 2.lpp

horeogrāfisko darbu izmantojumu publicā izpildījumā 2011.gadā iekasēti 1,17 milj. latī. Iekasētās autoratlīdzības pieaugums par 3,3 %, salīdzinot ar 2010.gadu, liecina, ka pēc krasā samazinājuma 2009.gadā ir pieaugusi sabiedrības interese par mūzikas izmantojumu un stabilizējies pakalpojumu nozaru pieprasījums. Nozīmīgākais autoratlīdzības pieaugums 2011.gadā ir par darbu izmantojumu koncertos, festivālos — par 17% vairāk; par 25,6 % pieaugusi no pašvaldību kultūras/tautas namiem iekasētā autoratlīdzība, kas skaidrojams ar kultūras/tautas namu darbības stabilizēšanos pēc pašvaldību administratīvi teritoriālās reformas; par darbu izmantojumu diskotēkās iekasēti 7904 latī vairāk. Toties par 22% samazinājusies iekasētā autoratlīdzība par mūzikas publisko izpildījumu, demonstrējot filmas, neskatoties uz to, ka palielinājies filmu mūzikas izmantojumam izsniegto licenču skaits. 2011.gadā restorānu, bāru, kafejnīcu segmentā kopējais licencēto objektu skaits saglabājās iepriekšējo gadu līmenī, bet turpinājās samērā liela uzņēmumu mainība: daudzi uzņēmēji pārtrauca darbību šajā nozarē, savukārt jaunajiem tirgus dalībniekiem tika veltīts daudz laika, lai viņiem nodrošinātu licenču saņemšanu. Šajā sektorā 2011.gadā iekasēti par 21, 2 tūkst. latu vairāk nekā iepriekšējā gadā. Nemainīgs licencēto objektu skaits 2011.gadā bija veikalu, tirdzniecības zāļu segmentā, tomēr pārskata periodā iekasētā autoratlīdzība ir par 21% mazāka nekā iepriekšējā gadā, kas skaidrojams ar tarifa samazinājumu mūzikas publiskam izpildījumam veikalos. 2011.gadā nav mainījusies no pakalpojumu uzņēmumiem (frizētavas, solāriji u.c.) iekasētā autoratlīdzība un izsniegto licenču skaits. Pārskata periodā par Ls 7140 palielinājies autoratlīdzības ieņēmums par muzikālu, literāru un horeogrāfisku darbu izmantojumu vienreizējos kultūras, sporta un izklaides pasākumos. Ieņēmums palielināts, pastiprinot privātā sektora organizēto vienreizējo pasākumu uzraudzību. 2011.gadā Muzikālo darbu nodaļa ir pilnveidojusi licencēšanas procesa vadību. Trijos segmentos — veikalu, sabiedriskās ēdināšanas un pakalpojumu sniegšanas sektoros — uzņēmumu vadītājiem piedāvājām saņemt neterminētas (beztermiņa) licences. No 2011.gadā stacionārajiem objektiem izsniegtajām licencēm 78% ir neterminētie licenču līgumi, kas dod iespēju ekonomēt licencēšanas procesa administratīvās izmaksas. Kopumā Muzikālo darbu nodaļas veiktajā licencēšanā 2011.gadā saglabājās trīs tendences: — palielinās kopējais licencēto objektu skaits,

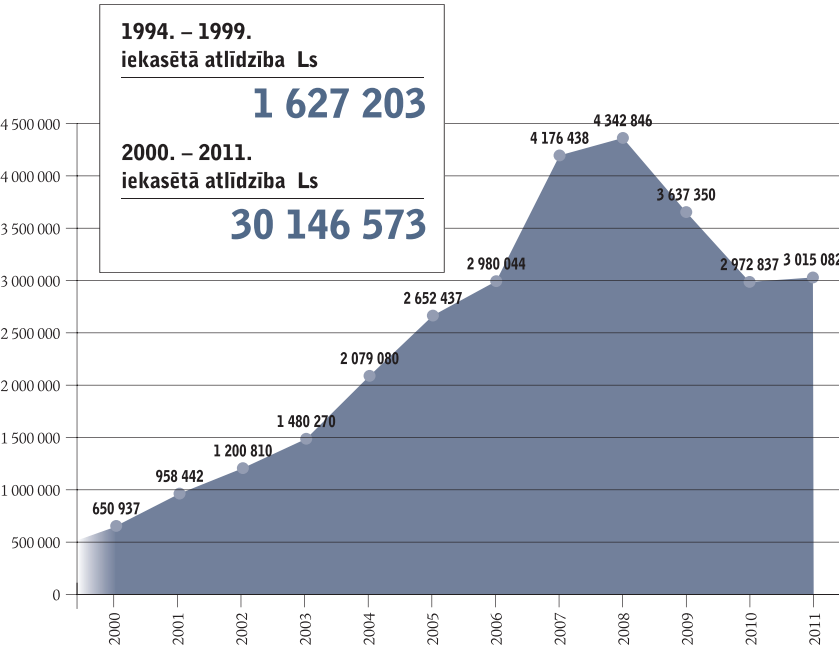
— palielinās izsniegto licenču skaits sakarā ar objektu īpašnieku maiņu, — stabilizējas mūzikas izmantojuma apjoms un iekasētās autoratlīdzības apjoms. **Muzikālo darbu reproducēšanu mehāniskajā ierakstā** administrē AKKA/LAA un visam Ziemeļvalstu un Baltijas reģionam kopīgās organizācijas NCB (Nordic Copyright Bureau) nodaļa AKKA/LAA/NCB, kura 2011.gadu uzsāka ar reorganizētu struktūru. Sasnieguši zemāko punktu (56 tūkst. latu) 2010.gadā, šīs nodaļas ieņēmumi 2011.gadā pieauga līdz LVL 67566 latiem (salīdzinājumam — 65 tūkst. latu 2009.gadā un 99 tūkstoši — 2008.gadā). Aktīvākie producenti fizisko nesēju jomā 2011.gadā bija Swedbank,

Mārtiņa Freimaņa fonds, Linda Leen, SIA Lo-Fi, “Upe tuviem un tāliem” un Platforma.lv, kā arī izdevniecības JFK, KMC “Lauska”, SIA Instrumenti un jauns producentis — Imanta Ziedoņa fonds “Viegli”. Tiešsaistes jomā nozīmīgākie producenti — Draugiem.lv, Doremi (MicRec), Platforma.lv, Intech, kā arī Imanta Ziedoņa fonds “Viegli”. Vērojams NCB nodaļas ieņēmumu kritums fizisko nesēju (CD un DVD) sektorā. Šie ieņēmumi 2010.gadā veidoja 77% no kopējiem nodaļas ieņēmumiem, bet 2011.gadā — 54%. Savukārt ieņēmumu pieaugums tiešsaistes sektoru, kas 2010.gadā bija 8% no kopējiem ieņēmumiem, 2011.gadā palielināja līdz 15%. Palielinājās arī ieņēmumi par

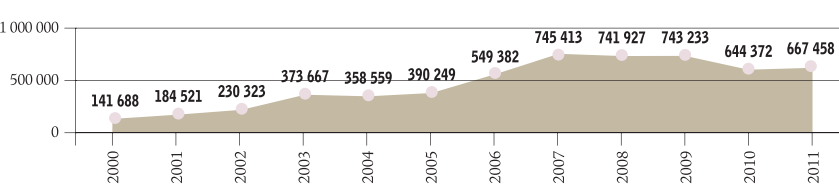
No 1994. līdz 2011. gadam iekasētā atlīdzība Summa Ls

31 773 776

Iekasētā atlīdzība pa gadiem Ls

Administrēšanas atskaitījumi no iekasētās atlīdzības pa gadiem Ls

darbu reproducēšanu DJ profesionālām vajadzībām: ja 2010.gadā tie bija 10% no kopējiem nodaļas ieņēmumiem, tad 2011.gadā attiecīgi 12%. Jauns sektors ieņēmumu sadaļā ir standartproducenta atlidzība no producenta “Mikrofona ieraksti”, kas agrāk maksāja atlidzību Kopenhāgenas birojam, bet no pagājušā gada — Rīgas birojam. **Raidorganizāciju nodaļa** 2011.gadā iekasēja 1,05 milj. latu — par 192 tūkst. latu vairāk nekā 2010.gadā (tajā skaitā privātās televīzijas muzikālo darbu autoriem samaksāja par 33 tūkst. latu vairāk, komerciālie radio — par 16 tūkstošiem latu vairāk). Tomēr 2011.gadā lielākās Latvijas komerciālās radio stacijas — Radio SWH, Radio Skonto un Star FM — raidīja muzikālos darbus bez licences un maksāja atlidzību autoriem pēc saviem ieskatiem, respektīvi, mazāk par AKKA/LAA tarīfos noteikto autoratlīdzības maksājumu. 2012.gadā beigsies tiesvedības process ar Radio Skonto par raidīšanu ēterā bez licences 1999., 2000. un 2003. — 2005.gados, bet šīs tiesvedības ietvaros licences līgums starp AKKA/LAA un Radio Skonto jau ticis atzīts par noslēgtu līdz 2010.gada 31.decembrim. 2011.gadā Radio Skonto turpināja izmantot autoru muzikālos darbus bez AKKA/LAA licences. Tāpat diemžēl autortiesību pārkāpums tiek turpināts.

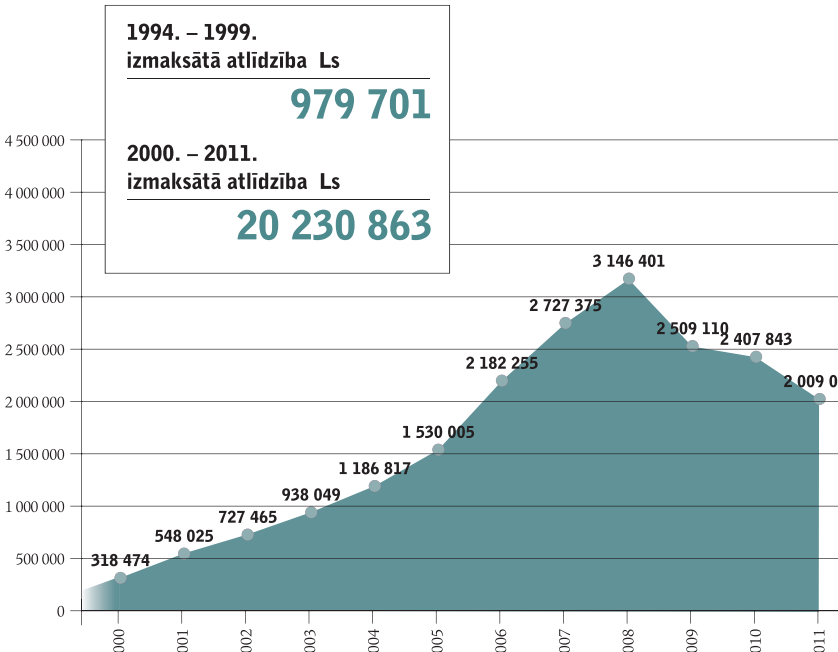
Tā kā 2011.gadā tarifs par autoru darbu izmantošanu kabeļoperatoru piegādātajās programmās tika mainīts no 1,23% uz 1,5%, apvienojot iepriekš divām dažādām retranslējamo programmu grupām piedāvātos tarīfus un pievienojot muzikālo darbu tiesībām arī citu darbu tiesības, 2011.gadā tika veikts liels darbs, lai noslēgtu jaunus licences līgumus ar visiem kabeļoperatoriem. Daļa licences līgumu vēl nav parakstīti, un 2012.gadā turpinās darbs pie šo līgumu noslēgšanas. Attiecībā uz **literāro darbu** izmantojumu, salīdzinot no izdevniecībām un preses izdevējiem savāktās atlīdzības dinamiku pēdējo divu gadu laikā, secinām, ka iepriekš novērotā lejupslide ir apstājusies un sācies nozares atkopšanās process, kas izpaužas arī AKKA/LAA iekasētās autoratlīdzības pieaugumā par 21%. 2010.gadā šī nozare autoriem devusi 12,63 tūkstošus latu, bet 2011.gadā — 15,32 tūkstošus latu. Arī izsniegto licenču skaits ir palielinājies — ja 2010.gadā izdevniecībām tika izsniegtas 78 licences, tad 2011.gadā — 110 licences. Neliels pieaugums vērojams arī no preses izdevējiem iekasētās autoratlīdzības apjomā par 2011.gada publikācijām (3,72 tūkstoši latu 2010.gadā, 3,87 tūkstoši latu 2011.gadā). Literāro darbu izmantojums radio un televīzijā ir apmēram iepriekšējā līmenī.

Par **dramatisko darbu** izmantojumu teātros pagājušajā gadā iekasētā summa salīdzinājumā ar 2010.gadu samazinājusies par 7,63% (kas gan ir mazāks kritums nekā iepriekšējā periodā, kad kritums bija 29%) — ja 2010.gadā iekasētā atlidzība bija 222,54 tūkstoši latu, tad 2011.gadā tā samazinājusies līdz 205,56 tūkstošiem latu. Daļēji šī tendence ir skaidrojama ar to, ka autori slēdz tiešos līgumus ar teātriem, tādējādi autoratlīdzība netiek maksāta caur AKKA/LAA. Uzteicama ir Daugavpils teātra jaunās vadības attieksme pret autoratlīdzības maksājumu savlaicīgu samaksu — šobrīd Daugavpils teātrim vairs nav maksājumu parādu. Diemžēl ar 1 līdz 2 mēnešu kavējumu izrakstītos autoratlīdzības rēķinus

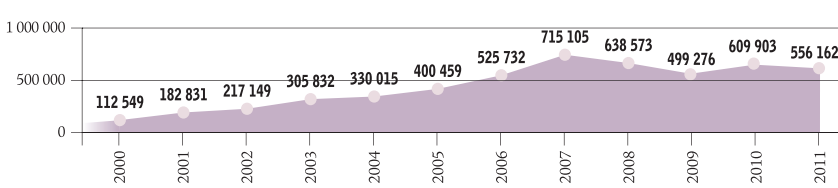
No 1994. līdz 2011. gadam izmaksātā atlīdzība Summa Ls

21 210 564

Izmaksātā atlīdzība pa gadiem Ls

Nodokļu maksājumi budžetā Ls

➡ *turpinājums no 3.lpp* pieaudzis no 181 licences 2010.gadā uz 264 licencēm 2011.gadā. Kopš 2011.gada AKKA/LAA darbības procesu reorganizācijas Literāro un dramatisko darbu nodaļa ir uzsākusi arī literāro darbu licencēšanu interneta vidē. Sadarbībā ar Dokumentācijas un sadales nodaļu apzinājām tos autorus, kuri vēlētos uzticēt AKKA/LAA savu darbu administrēšanu internetā. Sastapāmies gan ar autoru vēlmi pašiem pārraudzīt šo jomu, gan krasi noraidošu attieksmi pret savu darbu izmantošanu internetā vispār. Autori grib zināt un paši izvērtēt, kurās vietnēs viņu darbi tiks izmantoti, tāpat ir dalīta attieksme pret darbu izvēli — piemēram, autors vispār nevēlas, ka kādi konkrēti darbi tiktu ievietoti internetā. Konstatējām, ka vismaz pagaidām šo jomu ir sarežģīti administrēt kolektīvi, darbs ar interneta vietnēm un autoriem ir ļoti individuāls, kas būtiski sadārdzina tā administrēšanu. Kopējā 2011.gada literāro darbu interneta bilance — izsniegtas 12 licences, iekasēta 1722 latu atlīdzība.

Vizuālo darbu autoriem 2011.gadā savāktā atlīdzība ir Ls 39,7 tūkstoši latu, kas ir par 32% vairāk nekā iepriekšējā gadā. Rādītājs ir labs un norāda uz to, ka situācija šai jomā stabilizējas. 2011.gadā tradicionālajiem darbu izmantošanas veidiem ir nākuši klāt retāk izmantotie, kā, piemēram, mākslas darbu reproducēšana un demonstrēšana teātru izrādēs un dažādos pasākumos, to iekļaušana filmās. Joprojām aktuāla ir mākslas darbu reproducēšana uz dažādiem materiāliem un izstrādājumiem. Būtiski ir palielinājies izmantojums kabeļtelevīzijās — par 61% vairāk nekā 2010.gadā. Diemžēl vizuālo darbu tālākpārdošana ir samazinājusies gandrīz uz pusi salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. Izdevniecības ir ievērojami samazinājušas izdoto grāmatu tirāžu un — tā kā AKKA/LAA tarifu likme ir atkarīga no šīs pozīcijas — tad arī atlīdzība ir samazinājusies par 23%. Izsniegto atļauju skaits mākslas darbu izmantošanai ir palielinājies par 20%. Turpinās veiksmīga sadarbība ar ārvalstu organizācijām. Nu jau ne tikai Francijā, bet arī Vācijā un Zviedrijā ir palielinājies Latvijas autoru darbu izmantojums. Darbi tiek rādīti kabeļtelevīzijās, publicēti, ievietoti interneta vietnēs, kā arī pārdoti izsolēs. 2011.gadā par **audiovizuālu darbu** izmantošanu tika iekasēti 20,7 tūkstoši latu. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, pagājušajā gadā filmu autoriem tika iekasēts par Ls 3329 mazāk. Diemžēl gadu no gada valsts SIA “Latvijas Televīzija” demonstrē AKKA/LAA pārstāvētu autoru veidotās filmas arvien mazāk. Tā 2009.gadā par latviešu filmu raidīšanu ēterā LTV samaksāja Ls

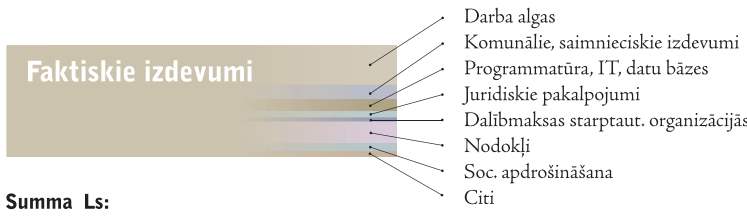
Izmaksātā atlīdzība 2011

Izmaksātā atlīdzība tiesību īpašniekiem

Summa (ieskaitot ienākuma nodokli) Ls

2 009 044

674 266

27 386, 2010.gadā — Ls 15 460,36 un 2011.gadā — Ls 9324,86. Toties par filmu demonstrēšanu publiskās vietās iekasēta vairāk nekā divas reizes lielāka atlīdzība, arī par filmu reproducēšanu autoriem iekasēts par Ls 469 vairāk. Laba sadarbība audiovizuālo darbu izmantošanas jomā bija ne vien ar muzejiem Latvijā — Latvijas Okupācijas muzeju, Rakstniecības un mūzikas muzeju, Limbažu muzeju, Ventspils muzeju, Kuldīgas novada muzeju, Nacionālā Kino centra Kino muzeju, bet arī ar Lietuvas mākslas muzeju, kurš izņēma licenci AKKA/LAA pārstāvēto autoru dokumentālo filmu publiskai demonstrēšanai izstādē “Modernisms Baltijas mākslā, arhitektūrā un dizainā 1960tie —70tie gadi”. Atlīdzība par 2010. gada **publisko patapi-**

nājumu veidojās no diviem ieņēmumiem: Kultūras ministrijas finansējums, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, bija samazināts par 28,6% — valsts samaksāja 83 308 latus; no privātajām bibliotēkām iekasējām 281 latu. 2011.gada laikā tikai publiskā patapinājuma atlīdzības saņemšanai pieteicās 40 jauni autori (šie autori pieteikušies tikai publiskā patapinājuma atlīdzības saņemšanai un neietilpst to vairāk nekā 240 jauno autoru skaitā, kas 2011.gadā noslēguši pārstāvniecības līgumus ar AKKA/LAA). Kā 2010.gada atlīdzība par publisko patapinājumu 2011.gada decembrī tiesību īpašniekiem tika sadalīti 65,6 tūkstoši latu (65 093, 74 lati — 1 540 autoriem, 590 lati — blakustiesību īpašniekiem). Autoriem sadalītajā summā tika iekļauti arī 6978, 34 lati, kas

bija neidentificēto autoru un nepieteikušos mantinieku atlīdzība no iepriekšējām sadaļēm. Atlīdzību sadalījām, pamatojoties uz 51 bibliotēkā un bibliotēkas filiālē apkopotajiem izsnieguma datiem. Statistiskajā izpētē bibliotēkās uzskaitīti 475980 grāmatu izsniegumi — par 92773 vairāk nekā 2010.gadā. Salīdzinājumā ar sadali par 2009.gadu atlīdzību saņēmušo autoru skaits ir samazinājies par 62 autoriem, autoriem sadalītās atlīdzības apjoms samazinājies par 24 tūkst. latu.

Atlīdzība tiek piemērota audio, video kasetēm un disketēm, kuru lietojums mūsdienās ir vien 1—3%. Zaudējumus tiesību īpašniekiem joprojām rada tas, ka Kultūras ministrija nav spējusi izstrādāt grozījumus Ministru kabineta noteikumos, kuros būtu definēti jaunie nesēji un noteikts maksājamas atlīdzības lielums. Lai mainītu situāciju, AKKA/LAA, Latvijas Izpildītāju un producentu apvienība (LaIPA), Latvijas Kinoproducentu asociācija (LKA) un Latvijas Profesionālo aktieru

2011.gadā savāktā atlīdzība (latos)		
Tiesību veids	Summa	%
1. Muzikālo darbu tiesības, tai skaitā publiskais izpildījums reproducēšana (AKKA/LAA—NCB) atlīdzība no tukšajiem audionesējiem atlīdzība no ārzemēm	21 243 96 11 770 30 675 66 302 74 999 14	70.46
2. Dramatisko darbu tiesības tai skaitā atlīdzība no ārzemēm	307 551 18 713	10.20
3. Literāro darbu tiesības	69 931	2.32
4. Vizuālo darbu tiesības tai skaitā atlīdzība no ārzemēm	54 803 15 058	1.82
5. Audiovizuālo darbu tiesības tai skaitā atlīdzība no ārzemēm	163 452 4 859	6.35
atlīdzība no tukšajiem audiovizuālajiem nesējiem	23 031	
6. Publiskā patapinājuma atlīdzība	83 000	2.75
7. Autoriem ieņēmumi no banku %	82 351	2.73
Autoriēm atlīdzība kopā	2 913 374	96.63
1. Blakustiesību organizācijām Latvijā	92 134	3.06
2. Blakustiesību organizācijām ārvalstīs	8 826	0.29
3. Blakustiesību organizācijām ieņēmumi no banku %	749	0.02
Blakustiesību īpašniekiem atlīdzība kopā	101 709	3.37
Atlīdzība kopā	3 015 082	100

2011.gadā AKKA/LAA izmaksājusi (ieskaitot ienākuma nodokli latos)	
Tiesību īpašnieki	Summa
1. Atlīdzība Latvijas mūzikas, literāro, dramatisko, vizuālo, audiovizuālo un horeogrāfisko darbu autoriem un izdevējiem	1 179 193
2. Atlīdzība ārvalstu autortiesību organizācijām	716 977
3. Atlīdzība ārvalstu blakustiesību īpašniekiem no kabeļTV	45 436
4. Atlīdzība mūzikas izpildītājiem un producentiem Latvijā	38 250
5. Atlīdzība filmu producentiem Latvijā	14 594
6. Atlīdzība izpildītājiem — aktieriem Latvijā	14 594
Kopā:	2 009 044

Kopš 2002.gada AKKA/LAA veic **atlīdzības iekasēšanu autoriem, izpildītājiem, fonogrammu un filmu producentiem par tukšajiem materiālajiem nesējiem un reproducēšanai izmantotajām iekārtām**, ja tās paredzēts izmantot personīgām vajadzībām. Šo atlīdzības veidu maksā audiokasešu, videokasešu, lāzeru disku, kompaktdisku, minidisku un ierakstīšanai paredzēto iekārtu importētāji. 2011.gadā iekasētā nesēju atlīdzība ir 144 tūkst. latu, kas ir par 5% mazāk nekā iepriekšējā gadā. Iekasētās nesēju atlīdzības kritumu ietekmēja tas, ka tehnoloģijas attīstās ārkārtīgi strauji un šobrīd iedzīvotāji izmanto tādas ierīces un nesējus, ar ko var veikt darbu reproducēšanu, bet par ko atlīdzība netiek maksāta.

apvienība (LaPAA) 2011.gadā lūdza Satversmes tiesu vērtēt, vai, piemērojot atlīdzību ierobežotam datu nesēju lokam, netiek aizskartas tiesību īpašnieku tiesības. Satversmes tiesa to atzina 2012.gada 2.maijā, un saskaņā ar tiesas spriedumu patlaban spēkā esošie MK noteikumi Nr.321 zaudēs savu spēku ar 2012.gada 1.novembri. Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.321 iekasēto 2011.gada atlīdzību, papildinot to ar procentiem no depozītos nogulditās nesēju atlīdzības un atskaitot administrēšanas faktiskos izdevumus, AKKA/LAA sadalījusi tiesību īpašnieku grupām, tajā skaitā arī 2012.gadā izmaksājusi Latvijas Izpildītāju un producentu apvienībai, Latvijas Kinoproducentu asociācijai un Latvijas Profesionālo aktieru apvienībai.

Lai maksimāli precīzi veiktu autoratlīdzības sadales, AKKA/LAA pieprasa no autoru darbu izmantotājiem atskaites par viņu izmantotajiem darbiem. Šīs atskaites tiek salīdzinātas ar AKKA/LAA Muzikālo darbu datu bāzē un datu bāzē NORD—DOC reģistrētajiem autoru darbiem, un atskaitē minētie izmantoto darbu autori katrā noteiktajā sadalē atbilstoši iekasētajai atlīdzības summai un darba izmantojuma apjomam saņem savu daļu. Skandināvijas un Baltijas valstu autortiesību organizāciju kopīgo datu bāzi NORD—DOC AKKA/LAA izmanto autoratlīdzības sadalē ārvalstu autoriem. Tā ir stipri plašāka un sarežģītāka par Latvijas autoru datu bāzi, jo aptver daudz valstu daudzo autoru ļoti daudzos darbus. Uz 2011.gada 31.decembri AKKA/LAA pārstāvēja 4504 Latvijas tiesību īpašniekus un 4,8 miljonus autoru no 108 ārvalstu autortiesību organizācijām. 2011.gadā ar AKKA/LAA līgumu noslēdzis 241 jauns Latvijas autors (2010.gadā — 222 autori). 2011. gadā Latvijas muzikālo darbu autori reģistrēšanai AKKA/LAA Muzikālo darbu datu bāzē iesniedza 9159 jaunus darbus, kas arī savā ziņā ir krīzes pārvarēšanas rādītājs (2010.gadā — 5524 darbi). No muzikālo darbu izmantotajiem iesniegtajām darbu izmantojuma atskaitēm 2011.gadā AKKA/LAA Dokumentācijas un sadales nodaļa muzikālo darbu sadales programmā ievadījusi kopā vairāk nekā miljonu autoru muzikālo darbu — 1045713 darbus, no tiem 70206 manuāli, 975507 elektroniski (salīdzinājumam: 2010.gadā sadalei izmantoti 929678 muzikālie darbi, no tiem 64624 darbi sadales programmā tika ievadīti manuāli, 865054 — elektroniski).

Kopumā par visiem darbiem un visiem darbu izmantojuma veidiem 2011.gadā AKKA/LAA visiem tiesību īpašniekiem (autortiesību un blakustiesību īpašniekiem) izmaksāja par 17% mazāku atlīdzību nekā 2010.gadā, kas loģiski atspoguļoja ieņēmumu — iekasētās autoratlīdzības kritumu 2009. un 2010.gadā. Izmaksātās atlīdzības lielumu ik gadu nosaka arī iepriekšējā gadā iekasētās atlīdzības apjoms, jo daļa no iekasētās atlīdzības katru gadu pāriet sadalei uz nākamo gadu. Saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem ar lielākajiem autoru darbu izmantotājiem (radio, TV, kabeļTV, koncertorganizācijas u.c.) norēķināšanās notiek noteiktos laika periodos visa gada laikā, izmantotājiem iesniedzot programmas par autoru darbu izmantojumu līdz nākamā gada martam. Pēc tam notiek šo programmu apstrāde, atlīdzības sadale autoriem un atlīdzības izmaksa. Latvijas autori savu atlīdzību no raidorganizācijām un par publisko izpildījumu ➡ *turpinājums 6.lpp*

➤ turpinājums no 5.lpp saņem divreiz gadā, un par iepriekšējā gada otro pusgadu var reāli saņemt sekojošā gada martā — septembrī. Ārvalstu autoriem atlīdzības sadale notiek vienu reizi gadā, apkopojot visas saņemtās programmas par iepriekšējo gadu, tāpēc ārvalstu organizācijām atlīdzības izmaksa var notikt ne ātrāk kā gadu pēc atlīdzības saņemšanas mūsu biedrībā. Jāatzīmē, ka autoratlīdzības sadali un izmaksu aizkavē nekvalitatīvi sagatavotas izmantoto darbu programmas. Tā periodiski veidojas uz noteiktu laiku autoriem vēl nesadalītā atlīdzība, kurā ir objektīvi nesadalāma atlīdzība, par kuru vēl nav saņemtas darbu izmantotāju atskaites. Tāpat uz nākamo gadu pāriet summas, ko veido sadalītā, bet dažādu iemeslu dēļ vēl tiesību īpašniekiem neizmaksātā atlīdzība. Tāpēc atbilstoši savāktajai atlīdzībai, kas parādās bilances aktīva pusē kā naudas līdzekļi bankā un kasē, bilances pasīva pusē atspoguļojas uz 2011.gada 31.decembri vēl sadalāmā, kā arī sadalītā un vēl neizmaksātā atlīdzība tiesību īpašniekiem.

Saskaņā ar AKKA/LAA toreizējās valdes lēmumu 1997. gadā tika izveidots Kultūras, izglītības un sociālais fonds. AKKA/LAA kopsapulcē 2003. gada 5.februārī fondu pārdēvēja par Kultūras un izglītības (KI) fondu. KI fonda līdzekļus veido atskaitījumi no atlīdzības ārvalstu autoriem 10% apmērā atbilstoši ārvalstu autortiesību organizāciju pilnvarojuma līgumiem, un uzkrātie šī fonda līdzekļi tiek izlietoti saskaņā ar KI fonda noteikumiem. KI fonda līdzekļu izlietojumu 2011.gadā AKKA/LAA padome apstiprināja savā sēdē 2012.gada 23.februārī. Fonda līdzekļu atlikums 2011.gada 31.decembrī bija 20217 lati.

2011. gadā turpinājās ISO darba kvalitātes vadības sistēmas izstrāde un ieviešana autoru biedrības AKKA/LAA darbībā. Biedrības AKKA/LAA pilns 2011.gada pārskats un revidenta ziņojums elektroniski iesniegts VID Rīgas Ziemeļu rajona klientu apkalpošanas centrā un saskaņā ar Autortiesību likumu — LR Kultūras ministrijā. Saīsinātā bilance publicēta laikrakstā “Latvijas Vēstnesis”. Pārskats par AKKA/LAA savākto un autoriem sadalīto atlīdzību izsūtīts visām ārvalstu organizācijām, ar kurām AKKA/LAA noslēgusi līgumus, kā arī Starptautiskās autoru un komponistu biedrību konfederācijas (CISAC) sekretariātam, publiskots AKKA/LAA mājas lapā www.akka-laa.lv un publicēts šajā biļetenā “AKKA/LAA Ziņas” laidienā. □

Inese Paklone,
AKKA/LAA izpilddirektore

Kopsavilkums par AKKA/LAA savākto atlīdzību autoriem un citiem tiesību īpašniekiem (bruto) 2011.gadā

	2010.gads	2011.gads	
Muzikālo darbu tiesības	1761828,87	1923807,38	9,19
Komerčiālās radio raidorganizācijas	79171,06	95581,03	20,73
Sabiedriskā radio raidorganizācija	163638,18	170262,94	4,05
Komerčiālās TV raidorganizācijas	164488,61	197837,07	20,27
Sabiedriskā TV raidorganizācija	84696,38	87730,94	3,58
Kabeļtelevīzijas	124408,50	191505,69	53,93
Mūzika internetā	6423,02	3859,39	-39,91
Publ. izpild. (koncerti, kafējnicas, veikali u.c.)	1084248,14	1134468,07	4,63
Publ.izpild.(filmu mūzika)	54754,98	42562,25	-22,27
Dramatisko un muzikāli dram. darbu tiesības	283557,93	288837,56	1,86
Teātris	222544,19	205564,72	-7,63
Kabeļtelevīzijas	35841,45	58008,43	61,85
Sabiedriskā radio raidorganizācija	18908,00	18908,00	0,00
Sabiedriskā TV reproducēšana	570,01	400,00	-29,83
Sabiedriskā TV raidorganizācija	5694,28	5956,41	4,60
Literāro darbu tiesības	49817,35	69930,73	40,37
Sabiedriskā TV raidorganizācija	259,70	222,14	-14,46
Sabiedriskā radio raidorganizācija	12605,34	12605,34	0,00
Kabeļtelevīzijas	23894,30	38672,29	61,85
Horeogrāfija (Sabiedriskā TV)	422,18	1296,80	207,17
Reproducēšana	0,00	91,89	
Internets	0,00	1722,14	
Izdevniecības	12635,83	15320,13	21,24
Vizuālo darbu tiesības	30112,26	39744,68	31,99
Sabiedriskā TV raidorganizācija	889,77	820,36	-7,80
Kabeļtelevīzijas	17067,37	27623,06	61,85
Izdevniecības	6527,62	4979,18	-23,72
Vizuālo darbu izstādīšana valsts iestādēs un kultūras org.	149,80	2503,95	1571,53
Tālākpārdošana	5477,70	2771,65	-49,40
Vizuālo darbu iekļaušana filmās un reklāmās	0,00	691,60	
Internets	0,00	59,88	
Reproducēšana ar dažādiem izstrādājumiem	0,00	60,00	
Vizuālo darbu reproducēšana datu nesējos	0,00	235,00	
Audiovizuālo darbu tiesības	112244,01	163452,10	45,62
Reproducēšana	1448,46	1917,65	32,39
Sabiedriskā TV raidorganizācija	15460,36	9324,86	-39,69
Komerčiālās TV raidorganizācijas	4687,50	4118,94	-12,13
Kabeļtelevīzijas	88181,34	142719,15	61,85
Filmu noma	50,35	0,00	-100,00
Filmu demonstrēšana	2416,00	5371,50	122,33
Atlīdzība autoriem no ārzemēm	133790,27	138543,20	3,55
Publiskais izpildījums (mūzika)	94212,98	99913,66	6,05
Dramatisko darbu tiesības	22836,35	18712,60	-18,06
Literāro darbu tiesības	516,08	0,00	-100,00
Vizuālo darbu tiesības	16138,22	15057,87	-6,69
Audiovizuālo darbu tiesības	86,64	4859,07	5508,34
Mērķa rezerves no kabeļtelevīzijām	3173,50	2836,38	-10,62
Tukšie audionesīji — mūzika	35795,58	30273,60	-15,43
Tukšie audiovizuālie nesēji - filmas	20742,92	23031,11	11,03
AKKA/LAA - NCB mehānisko ierakstu tiesības	55542,61	67565,52	21,65
AKKA/LAA NCB līgumsodi	5,36	0,00	-100,00
Kopā atlīdzība autoriem	2486610,66	2748022,26	10,51
Ieņēmumi no banku % autoriem	221484,74	82159,15	-62,91
Kopējie ieņēmumi autoriem ar banku %	2708095,40	2830181,41	4,51
Publiskā patapinājuma atlīdzība autoriem	116852,20	83000,41	-28,97
Ieņēmumi no banku % autoriem	862,41	192,15	-77,72
Kopā publiskā patapinājuma atlīdzība autoriem ar banku %	117714,61	83192,56	-29,33
Kopā atlīdzība autoriem	2603462,86	2831022,67	8,74
Kopā atlīdzība autoriem ar banku %	2825810,01	2913373,97	3,10
Atlīdz. mūz.izpildīt. un fonogr. produc.(LaIPA)	53716,15	46019,11	-14,33
Atlīdzība filmu producentiem	20742,92	23057,51	11,16
Atlīdzība izpildītājiem (aktieru apvienība)	20742,92	23057,51	11,16
KOPĀ atlīdzība blakustiesību organizācijām	95201,99	92134,13	-3,22
Banku % blakustiesību organizācijām	7391,71	748,55	-89,87
Kopā atlīdzība blakustiesību organizācijām ar banku %	102593,70	92882,68	-9,47
Kopā atlīdzība visiem Latvijas tiesību īpašniekiem	2698664,85	2923156,80	8,32
Kopā atlīdzība visiem Latvijas tiesību ip. ar banku %	2928403,71	3006256,65	2,66
Citu tiesību īpašnieku daļa no kabeļtelevīzijām (AGICOA, ZDF)	44433,00	8825,79	-80,14
PAVISAM KOPĀ	2972836,71	3015082,44	1,42
t.sk. ieņēmumi no bankas uzkrātajiem procentiem un depozītiem	229738,86	83099,86	-63,83

Mūzikas publiskais izpildījums 2011.gadā — skaitļi un tendences

Muzikālo darbu nodaļas mērķis 2011.gadā bija nodrošināt autoratlīdzības iekasēšanu 2010.gada līmenī, kas arī tika sasniegts. Par muzikālo, literāro un horeogrāfisko darbu izmantojumu publiskā izpildījumā 2011.gadā iekasēti 1 176 101,23 latu, kas ir par 37 098,11 latiem vairāk nekā 2010.gadā.

2011.gadā iekasētās autoratlīdzības pieaugums par 3,3 %, salīdzinot ar 2010.gadu, liecina, ka pēc krasā autoratlīdzības inkasācijas samazinājuma 2009.gadā ir pieaugusi sabiedrības interese un spēja samaksāt par mūzikas izmantojumu un stabilizējies pakalpojuma nozaru pieprasījums. Nozīmīgākais iekasētās autoratlīdzības pieaugums 2011.gadā ir par darbu izmantojumu koncertos un festivālos — iekasēts par 50 767,68 latiem jeb 17,4% vairāk nekā 2010.gadā. Starp lielākajiem un apmeklētākajiem gada koncertiem Arēnā Rīga — sabiedrības “BDG MUSIC” organizētais Kailijas Minogas koncerts un sabiedrības “BDG concerts” rīkotais Eltona Džona koncerts. Vienlīdz veiksmīgi Arēnā Rīga noritēja arī pašmāju koncerti — Raimonda Paula 75 gadu jubilejas koncerts 2011.gada 16.janvārī ar 8000 apmeklētāju, Lindas Leen labāko dziesmu koncerts “French Kiss” 14.februārī. Gada spožākā koncerttūre — grupas “Instrumenti” koncerti Valmierā, Liepājā un

noslēguma koncerts Arēnā Rīga. Brīvdabas koncertu gada notikums — Rīgas 810 gadu jubilejai veltītais svētku lielkoncerts “MEISTARS.DZIESMA.LEGENDA”. 20.augustā Mežaparkā ar 18 tūkstošiem klausītāju. Starp mūzikas festivāliem liderpozīcijas arī 2011.gadā saglabāja SIA “Positivus grupa” rīkotais ikgadējais mūzikas un mākslas festivāls “Positivus” Salacgrīvā. Otra lielākā ilggadējā Liepājas festivāla “Baltic Beach Party” vietā 2011.gadā SIA “Summer Sound Productions” organizēja “Summer Sound Liepāja”. Diemžēl finansiālas problēmas norēķināties ar autoriem ir festivāla “Saldus Saule” rīkotājiem, kam pasludināta maksātnespēja. Unikāls un cerīgs notikums gan autoriem, gan klausītājiem bija jaunās koncertzāles

“PALLADIUM” atklāšana ar grupas “Ilgi” koncertu 2011.gada septembrī un gada nogales koncerti — britu grupa “Kaiser Chiefs”un mūziķe Anna Kalvi. 2011.gadā par 25,6 % jeb 19 662,32 latiem pieaugusi no pašvaldību kultūras/tautas namu segmenta iekasētā autoratlīdzība. Autoratlīdzības pieaugums ir skaidrojams ar kultūras/tautas namu darbības stabilizē-

šanas pēc pašvaldību administratīvi teritoriālās reformas. Pašvaldības, rēķinoties ar ekonomisko situāciju valstī — Latvijā reģistrēts ceturtais augstākais bezdarba līmenis Eiropas Savienībā un bez darba ir aptuveni 130 tūkstoši cilvēku — nodrošina kultūras pieejamību tai sabiedrības daļai, kas koncerta biļetes iegādāties nevar. Palielinās pašvaldību piedāvātais to norišu — svētku, sarīkojumu, koncertu skaits, kuru apmeklējums ir bez maksas, un attiecīgi palielinās šo svētku

apmeklētāju skaits. Stabilizējusies no izklaides sektora — mūzikas klubiem, naktsklubiem iekasētā autoratlīdzība. Šajā segmentā licencēto objektu skaitam ir tendence palielināties, tomēr saglabājas mūzikas klubu un naktsklubu sektorā pēdējos gados nostiprinājusies prakse atteikties no ieejas maksas (biļetēm), un attiecīgi klubi maksā tikai autoratlīdzības minimumu par pasākumu. 2011.gadā lielāka vēriba tika pievērsta atsevišķu ar stacionārām vietām nesaistītu diskotēku rīkotājiem, rezultātā par darbu izmantojumu diskotēkās iekasēti 7904,35 lati vairāk nekā iepriekšējā pārskata periodā. Samazinājusies iekasētā autoratlīdzība 2011.gadā par mūzikas publisko izpildījumu, demonstrējot filmas. Neskatoties uz to, ka palielinājies filmu mūzikas izmantojumam izsniegto licenču skaits, 2011.gadā iekasēti 42 547,25 lati, kas ir par 22,3% mazāk nekā 2010.gadā.

2011.gadā restorānu, bāru, kafējnicu segmentā kopējais licencēto objektu skaits saglabājās iepriekšējo gadu līmenī, bet turpinājās samērā liela uzņēmumu mainība. Šajā sektorā 2011.gadā iekasēti 262 138,88 lati, kas ir par 21 260,10 Ls vairāk nekā iepriekšējā gadā. Tāpat nemainīgs licencēto objektu skaits

2011.gadā bija veikalu, tirdzniecības zāļu segmentā, iekasēta autoratlīdzība par 21 % mazāk nekā iepriekšējā gadā, kas skaidrojams ar tarifa samazinājumu mūzikas publiskam izpildījumam veikalos. 2011.gadā nav mainījusies no pakalpojumu uzņēmumiem (frizētavas, solāriji u.c.) iekasētā autoratlīdzība un šajā sektorā izsniegto licenču skaits. Savukārt par Ls 7140,00 palielinājies autoratlīdzības ieņēmums par muzikālu, literāru un horeogrāfisku darbu izmantojumu vienreizējos kultūras, sporta un izklaides pasākumos. Ieņēmums palielināts, pastiprinot privātā sektora organizēto vienreizējo pasākumu uzraudzību. 2011.gadā nemazinājās to komersantu skaits, kuri ierindojami riskanto sadarbības partneru grupā. Bieži licences pieprasīja jaundibināti uzņēmumi vai cilvēki, kuri vispār pirmo reizi uzsāka komercdarbību. Jaunajiem tirgus dalībniekiem tika veltīts daudz laika, lai izskaidrotu licenču saņemšanas nepieciešamību. Tāpat nesamazinājās gadījumi, kad komersanti pēc darbības pārtraukšanas nav atrodami juridiskajā adresē un autoratlīdzības parāds jānoraksta zaudējumos. AKKA/LAA darbība ir cieši saistīta ar visiem valstī notiekošajiem procesiem un uzņēmējdarbības vidi — 2011.gadā ēnu ekonomika nemazinājās un attiecīgi neizpauļika gadījumi, kad uzņēmējsabiedrības centās manipulēt ar koncerta biļešu ieņēmumiem.

2011.gadā Muzikālo darbu nodaļa ir pilnveidojusi licencēšanas procesa vadību. Trijos segmentos — veikalu, sabiedriskās ēdināšanas un pakalpojumu sniegšanas sektoros uzņēmumu vadītājiem piedāvājām saņemt neterminētas (beztermiņa) licences. Kopumā no 2011.gadā stacionārajiem objektiem izsniegtajām licencēm 78% bija neterminētie licenču līgumi. Šāda licencēšanas prakse dod iespēju tiesību īpašniekiem optimizēt licencēšanas procesa administratīvās izmaksas, savukārt uzņēmējiem tā ir ērta kārtība, jo nav jāatjauno licences. Muzikālo darbu nodaļas veiktais licencēšanas darbs 2011.gadā ir vērtējams pozitīvi — ir palielināts kopējais licencēto objektu skaits un stabilizēts iekasētās autoratlīdzības apjoms. □

Ināra Dombrovska,
Muzikālo darbu nodaļas vadītāja

Tukšo materiālo nesēju atlidzības administrēšana 2012.gadā

2011.gadā kopā iekasētā nesēja atlidzība (ieskaitot avansus) bija 160914,69 LVL. Visa iekasētā atlidzība pēc administratīvo izdevumu ieturēšanas atbilstoši MK noteikumiem sadalīta tiesību īpašnieku grupām:

AKKA/LAA	41073,20
LAIPA	34930,84
Filmu producentu apvienība	17785,99
Aktieru apvienība	17785,99
KOPĀ:	111576,02 LVL

Minētā atlidzība atbilstoši spēkā esošajiem MK noteikumiem būtu bijusi krietni lielāka, ja MK noteikumos būtu iekļauti jaunākie datu nesēji, kas tiek izmantoti biežāk nekā šobrīd noteikumos minētie nesēji — tādi kā videokasetes, audiokasetes un citas ierakstu ierīces, kuras iziet no lietošanas aprites un vairs netiek importētas.

Foto: Renāte Bērģe

Pēdējā laikā tendences rāda, ka lēnām iziet no aprites arī CD un DVD matricas, kuras aizvien vairāk aizvieto ar dažāda veida atmiņas kartēm un datoru cietajiem diskiem, kā arī iekārtām, kurās integrēta atmiņa, piemēram, mobilie telefoni. Tā kā Autortiesību likums paredz atlidzības maksājumus no visiem nesējiem un ierīcēm, ar kurām ir iespēja izveidot ieraksta kopiju, loģiska likumdevēja rīcība būtu MK noteikumos esošo sarakstu papildināt. Dīemžēl

AKKA/LAA, LaIPA un citiem tiesību īpašniekiem vairākus gadus tiekoti ar Kultūras ministrijas pārstāvjiem, nācās konstatēt, ka KM nevēlas atbalstīt kultūras radītājus un uzņemties politisku atbildību par šīs jomas sakārtošanu. Līdz ar to vienīgais iespējamais autortiesību īpašnieku tiesību aizsardzības veids bija vērsties Satversmes tiesā, kas arī tika darīts 2011.gadā. Attiecīgajā lietā Satversmes tiesa šī gada 2.maijā ir pasludinājusi spriedumu, ar kuru Ministru kabineta 2005.gada noteikumi Nr.321 "Noteikumi par tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlidzības lielumu un tās iekasēšanas, atmaksāšanas, sadales un izmaksas kārtību" atzīti par neatbilstošiem Satversmei attiecībā uz to, ka autoriem nav paredzētas tiesības saņemt atlidzību par šobrīd aktuālajiem nesējiem. Satversmes tiesa spriedumā norādījusi, ka

Vienīgais iespējamais autortiesību īpašnieku tiesību aizsardzības veids bija vērsties Satversmes tiesā

proti, tie jāpapildina ar visiem aktuālajiem nesējiem, kas tiek izmantoti ar autortiesībām aizsargāto darbu reproducēšanai. Ministru kabinetam minētajos noteikumos jānosaka arī atlidzības apmērs, kas iekasējams par katru nesēju. Tiesvedība Satversmes tiesā bija viens no faktoriem, kas 2011.gadā radīja nozīmīgas izmaksas nesēja atlidzības administrēšanā, taču domājams, ka šīs tiesvedības rezultāts attaisno ieguldījumu — tas ļaus autortiesību subjektiem par viņu darbu kopēšanu nesējos saņemt taisnīgu atlidzību nākotnē. □

Imants Belogrīvs,
Juridiskās nodaļas vadītājs

Šveiciešu autoru organizācija prasa nesēja atlidzību no tabletes datoriem

Šveices mūzikas publiskā izpildījuma tiesību organizācija ir uzsākusi sarunas ar tabletes datoru ražotājiem, lai skaitā ar vairākām komunikācijas tehnoloģiju importētāju apvienībām, strauvēšanas pakalpojumu apvienību kā arī ar autortiesību izmantotāju federāciju par nesēju atlidzības piemērošanu tabletes datoriem, jo tie tiek izmantoti filmu un mūzikas kopēšanai. Šveicē nesēju atlidzība par mp3 atskaņotājiem tiek maksāta kopš 2007.gada, bet par mobilajiem telefoniem — kopš 2010.gada. □

Kanādas datu nesēju atlidzības organizācija neapmierināta par atmiņas kartes izņēmuma statusu

Kanādas bezpeļņas organizācija CPCC, kas Kanādā iekasē nesēju atlidzību, pauž vilšanos par Kanādas valdības lēmumu neiekļaut nesēju sarakstā microSD atmiņas kartes. CPCC vērsās ar pieteikumu Kanādas Autortiesību padomē ar lūgumu noteikt autoru atlidzību no tukšo atmiņas karšu tirdzniecības, tomēr valdības lēmums tika pieņemts pirms jautājums padomē tika pilnvērtīgi izvērtēts. MicroSD ir atmiņas karšu tips, kas tiek ekstensīvi izmantots mobilajos telefonos. □

Nošu atslēgas

Solvita Sējāne ir izdevēja, izdevniecības "Musica Baltica" vadītāja, 1994. gadā to nodibinājusi kopā ar Liliju Zobenu. "Musica Baltica" jau daudzus gadus ir vienīgā nošu izdevniecība Baltijā, tās katalogā ir ap 1300 autoru darbu nosaukumu. Izdevniecības darbības profils ir nošu izdošana un Latvijas akadēmiskās un laikmetīgās mūzikas autoru darbu popularizēšana pasaulē. Šā gada jūlijā lielākajā Londonas mūzikas veikalā "Chappell" prezentēti "Musica Baltica" izdevumi un izziņota iespēja tos turpat arī iegādāties.

Jūs nodarbojaties ar nošu izdošanu — Latvijā un Baltijā ekskluzīvu biznesu. Kā jūs līdz tam nonācāt, un kāpēc tam pievērsāties?

Visdziļākajā būtībā man vienmēr patīcis kaut ko būvēt un celt, un mesties iekšā trūkās un neparedzamās lietās. Bet — attiecībā uz nošu biznesu — vārdu "business" man gribas likt pēdīnās. Mākslā un mūzikā ļoti bieži nauda ir pakārtota radošajam procesam. Un bieži nākas būt ar vienu kāju biznesā, ar otru — sirds un veselā saprāta pusē. Man kā izdevējam būtu priekš jāberzē rokas, ja, piemēram, papīram uzliktu tukšā nesēja nodokli. Tad es kā nošu izdevēja arī kādu labumu iegūtu. (Smejas.) Jo tas, kā Latvijā kopē notis, tas ir neiedomājami! Taču no patērētāju puses un kultūras budžeta perspektīvas raugoties...

Bet nedrīkst taču kopēt! Tas ir likumā noteikts. Notis ir vienīgais izdevumu veids, kuru nedrīkst reprogrāfiski reproducēt.

Protams, ka noteikts ar likumu. Taču kopēšana notiek neatkarīgi no tā. Tā vienkārši ir jau gadiem iegājies. Bet te saskaras mūzikas radītāja un patērētāja intereses. Eiropas Mūzikas padomei un arī Pasaules Mūzikas padome ir definējusi t.s. piecas muzikālās tiesības. Un šobrīd ir situācija, kad klaji konfliktē pirmā "Tiesības un brīva pieeja mūzikai visiem bērniem un pieaugušajiem, kā arī brīvi izpausties mūzikā" ar piekto "Tiesības mūziķiem saņemt atzinību un atlidzību par savu darbu". Pasaulē šis jautājums pašlaik tiek risināts, taču joprojām nav atbildes, kā līdzsvarot šīs abas tiesības un panākt vidusceļu, kad tās atrastos saprātīgā līdzsvarā.

Kā jūs paši praktizējat šo vidusceļu? Autors un viņa darba patērētājs nevar viens bez otra iztikt. Arī mēs nereti nākam pretim saviem klientiem, zinot mazo kultūras

budžetu. Ļoti bieži, kad tiek rīkoti kādi bērnu koncerti, nav naudas nošu īrei. Tad es vienmēr darba atskaņotājiem saku: "Pajautājiet autoram, vai viņš ir ar mieru, ka mēs šis notis jums iedodam atskaņojumam par velti. Publiskais atskaņojums noticis, līdz ar to autors caur AKKA/LAA jau tāpat saņem atlidzību par publisko izpildījumu, tikai šajā gadījumā viņš nesaņem savu daļu par nošu īri. Labāk, lai ir šādas situācijas, nevis veidojas attiecsmes — labākais autors ir tas, kurš miris, un pie tam vēl pirms 70 gadiem. (Smaida.)

Šīs problēmas saasināšanos lielā mērā veicina digitālās vides straujā attīstība. Daudzas grāmatu izdevniecības baidās no digitālās vides un galvenokārt nelegālas izplatīšanas draudiem, ko tā paver. Kā ir ar notīm? Vai jūs riskējat un publicējat notis digitālā formātā?

Tā kā mēs esam mazie izdevēji, maksimālās tirāžas vienai grāmatai svārstās robežās no 300 līdz 500. Nošu "kopotos rakstus" izdot nav ienesīgi, neviens jau neņem veselu grāmatu un nedzied tās no pirmā vāka līdz pēdējam! Katrs diriģents izvēlas sev vajadzīgo skaņdarbu. Tāpēc mūsdienās visērtākais nošu formāts, īpaši koru un arī kameramūzikai, ir tieši digitālais. Jā, mēs izdodam notis digitālā formātā. Tie ir "pdf" faili, kas paredzēti lejupielādēšanai.

Vai šie faili ir aizsargāti ar DRM? Tie ir bez DRM aizsardzības. Sākotnēji mēģinājām ar DRM, taču secinājām, ka tas ir bezjēdzīgi. Tas, kurš gribēs kopēt un izplatīt, jebkurā gadījumā atradīs veidu, kā to darīt. Šeit drīzāk ir runa par audzināšanu un apziņas veicināšanu, ka šādi rīkoties nav

Lilija Zobens un Solvita Sējāne

pareizi un tas nav ētiski. Bieži vien es koru diriģentiem aizsūtu failu, lai viņi apskatās un novērtē. Ja izrāda interesi iegādāties licenci, tad aizsūtu arī to ar konkrētu kopiju skaitu,

Mākslā un mūzikā ļoti bieži nauda ir pakārtota radošajam procesam

cik drīkst pavairot. Ļoti progresīva pieeja. Jūs tāpat cenšaties piedāvāt klientiem draudzīgu un kvalitatīvu pakalpojumu.

Tieši tā. Iespējams, senos laikos nošu izdevumi ir bijuši mākslas

darbi, uz kuriem patikami paskatīties, bet mūsdienās notīm ir pragmatiska funkcija. Tās kalpo kā līdzeklis, lai atskaņotu mūziku. Ielikt pēc iespējas lētu un tomēr kvalitatīvi sagatavotu izdevumu mūziķa rokās — to es uzskatu par savu izdevējas pamata funkciju. Un tad ir arī prieks dzirdēt labu atskaņojumu. Ir atsevišķi gadījumi, kad ir vajadzīgi fiziskie nošu izdevumi — bibliotēkā vienmēr plauktā ir ērtāk turēt grāmatu ar vāciņu. Vai arī — Latvijas kultūrvēstures kontekstā ir svarīgi izdot kopotos darbus. Bet kopumā digitālais formāts ir ērtāks, turklāt atkrīt arī pasta izdevumi, ar ko jāsaskaras, ja tiek pasūtītas fiziskās kopijas.

Vai jūs nākotnē gatavojaties dot nošu digitālās kopijas arī bibliotēkām, piemēram, Nacionālajai bibliotēkai?

Es uzskatu, ka ir ļoti svarīgi, lai Nacionālajā bibliotēkā glabātos ne tikai fiziskās, bet arī digitālās kopijas uz rezerves serveriem — tā ir papildu drošība un vienlaikus arī iespēja ieinteresēt cilvēkus par šiem materiāliem. Tas ir mūsu vistuvākais uzdevums.

Tas nozīmē, ka no bibliotēkas telpām būs pieejami darbi, kuriem ir beidzies autortiesību termiņš, savukārt no jebkuras citas vietas — visi tie, uz kuriem vēl attiecas autortiesību termiņš?

Patiesību sakot, es ļoti vēlētos, lai piekļuve arīdzan būtu tiem darbiem, uz kuriem attiecas autortiesību termiņš. Mēs varam diskutēt par to, cik procentu no darba būtu jāpādara pieejami apskatei. Taču, ja padomājam reāli — nevienu taču neinteresē puse skaņdarba vai tikai pirmā lappuse! Ir jānodrošina pietiekami plašs ieskaits, lai potenciālajam klientam rastos interese darbu izmantot atskaņošanai. Ja no 150 lappušu darba trūkst kaut vai viena lappuse, šo darbu taču tāpat nevar atskaņot. (Smaida.)

Runājot par sadarbību ar autoriem, viens no sadarbības modeļiem ir, ja pie jums atnāk autors, kurš ir uzrakstījis kādu partitūru un vēlas, lai jūs izdodat viņa darbu. Taču — kāds ir to nošu ceļš un liktenis, kuras nokļūst no autora pie izpildītāja pa tiešo, bez starpniekiem? Vai šis notis nonāk pie jums vēlāk vai arī jūs neizdodat tādas notis, kuras jau iepriekš ir atskaņotas?

Tieši tas ir modelis, kādā mēs visbiežāk darbojamies! Vispirms autors strādā ar izpildītāju, tad viņš ierodas pie mums ar savu darbu, kurš jau ir izskanējis un ieguvis pietiekami plašu atzinību, kas arī liecina par to, ka vēl kādam varētu būt interese par šo darbu. Ja runājam godīgi — no veselā saprāta puses — izdevēja funkcija ir ļoti nosacīta, un tā ir arī ļoti mainījusies laika gaitā.

Daudziem, it īpaši jaunajiem autoriem, izdevējs nemaz nav vajadzīgs. Viņi paši labi var tikt ar sevi galā un reizēm pat vēl labāk nekā izdevējs. Un jo īpaši digitālajā laikmetā, kad autors pats var būt sev izdevējs, var izveidot savu mājaslapu, darboties ar saviem darbiem, atrod šiem darbiem izpildītāju, ieliek *youtube* savu darbu, un viss notiek. Tas brīdis, kad autoram rodas vajadzība pēc izdevēja, ir tad, kad viņa darbi kļūst ļoti pieprasīti un sākas administratīvais darbs — visu sakoordinēt un nokārtot tā, lai gan autors, gan viņa klienti būtu apmierināti, atbildēt uz e-pastiem, sagatavot līgumus, nosūtīt pa pastu un visu to pieskatīt — tas paņem gan laiku, gan enerģiju.

Teicāt, ka jūs licencējat nošu izmantošanu. Vai to var darīt arī pats autors?

Autors jau var rīkoties ar saviem darbiem, kā pats vēlas. Bet, kā jau sacīju, — autoriem nereti tas nav pa spēkam. Kad pieprasījumu kļūst daudz un ir jānodarbojas gan ar grāmatvedības, gan atskaišu, gan citām administratīvām lietām, vēlme pēc šādām aktivitātēm sarūk. Un šī ir situācija, kad izdevējs var sniegt savu palīdzīgo roku, un mīts par izdevējiem, kas aplaupa autorus, un arī “rījgajām” autortiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām, sabrūk. Jo autors saprot, ka viņš viens pats jebkurā gadījumā netiks galā ar visu administratīvo procesu un ka viņam šīs funkcijas ir kādam jānodod. Un jautājums — vai talantīgam cilvēkam, kurš spēj radīt brīnišķīgu mūziku, vispār ir ar to jānodarbojas? Turklāt mēs līdztekus grāmatvedības un nošu sagatavošanas un nosūtīšanas funkcijām esam izveidojuši arī darbu katalogu, mēs pārstāvam Latvijas autorus ārzemju mūzikas tirgos, meklējam autoriem izpildītājus un iespējas, kā viņus labāk “pārdot”, — mēs darām daudz tādu lietu, ko autori individuāli nespētu paveikt.

Esam nonākuši līdz vēl vienam jūsu darbības virzienam — Latvijas autoru un mūzikas popularizēšanai ārzemēs.

Jā, šis neapšaubāmi ir viens no mūsu darbības svarīgākajiem veidiem. Katru gadu dodamies uz lielajiem mūzikas tirgiem. Ik gadu janvārī notiek lielais mūzikas tirgus MIDEM, kurā mēs regulāri piedalāmies, dodamies arī uz Frankfurtes mūzikas mesī. Maija beigās būs “Classical Next” — gluži jauns klasiskās mūzikas gadatirgus. Šis ir

Solvita Sējāne

vietas, kur satiekas izpildītāji, mūzikas radītāji un izdevēji, un tās ir ļoti svarīgas kontaktu veidošanai un sadarbības attīstīšanai. **Kuri tad ir pieprasītākie Latvijas komponisti ārzemēs?** Mūsu stiprā puse joprojām ir kora mūzika. Un līdz ar šīs jomas panākumiem rodas arī interese par pārējo Latvijas mūzikas telpu. Kora mūzikā tas neapšaubāmi ir Ēriks Ešenvalds. Vēl no komponistiem pieprasīts ir Ričards Dubra. Interesanti, ka viņu ļoti iecienījuši japāņu kori. Protams, arī Arturs Maskats.

Vai ir kādas īpašas nianšes, kas jāņem vērā, piedāvājot Latvijas komponistu darbus ārzemju auditorijai?

Mums kā nošu izdevējiem būtībā svarīgi ir tie darbi, kurus spēj atskaņot arī kāds cits izpildītājs, ne tikai pašmāju koris vai orķestris. Ļoti grūti ir atrast ārzemēs izpildītājus tādiem darbiem, kas ir rakstīti, piemēram, speciāli Latvijas Radio korim, kurš spēj veikt brīnumus. Tādas sarežģītības pakāpes darbus un tādā kvalitātē, kā to izpilda Latvijas Radio koris, citi kori vienkārši nespēj. Šādā situācijā izdevējs nav vajadzīgs. Vislabākais darba popularizētājs šajā gadījumā ir skaņdarba izpildītājs. Ir arī komponisti, kuri raksta ne vien konkrētiem izpildītājiem, bet arī ļoti specifiskiem sastāviem, kur, piemēram, ir divas kokles un akordeons. Pats par sevi šis fakts ir brīnišķīgs, bet jārē-

ķinās, ka izpildītāju loks būs ierobežots.

Vai jūs sadarbojaties arī ar ārzemju izdevniecībām?

Jā, protams! Nesen noslēdzām līgumu ar pasaulē mēroga izdevniecību “Edition Peters”, kas tagad būs mūsu ekskluzīvie izplatītāji visā pasaulē.

Viņiem ir savi dileri un klientu

loks, kas ir daudzreiz plašāks nekā mazajam izdevniecībā, kā, piemēram, “Musica Baltica”. Vecā izplatīšanas sistēma strauji brūk. Nav vairs milzīgi lielas sacensības starp izdevniecībām, vairāk jūtama tieksme uz sadarbību. Jo visi jau šobrīd cīnās par klasiskā un akadēmiskā un tā saucamās Rietumu mūzikas izdzīvošanu vispār. Tāpēc sadarbības ar lielajām izdevniecībām ļoti vērtīgi un pat nepieciešami, ja ir vēlme izdzīvot šajā pārmaiņu situācijā. Izdevniecības “Edition Peters” ziņā esam nodevuši gan izplatīšanu, gan mārketingu. Mūsu pašu uzdevums savukārt būs šeit uz vietas sagatavot labu un kvalitatīvu nošu materiālu, kā arī vairāk pievērst uzmanību mūzikas izglītībai — vēl vairāk sadarbības ar mūzikas mācību iestādēm un arī rosināt komponistus sadarbības ar jaunajiem izpildītājiem.

Teicāt, ka ir jūtamas pārmaiņas gan autortiesību, gan izdevējdarbības jomā pasaulē. Kādu jūs redzat savas darbības attīstību tuvākajos gados?

Domāju, ka mēs kļūsim vēl draudzīgāki saviem klientiem un centīsimies sniegt viņiem pēc iespējas kvalitatīvāku un labāku pakalpojumu. Jo mēs esam tie, kuri sniedz pakalpojumu divām pusēm — gan izdevējam, gan autoram. Tas paredz gan mājaslapas attīstību atbilstoši mūsu klientu vajadzībām — ātru un ērtu piekļuvi viņiem vajadzīgajai informācijai, tostarp arī iespēju noklausīties darbu fragmentus, gan arī iespēju leju pielādēt kvalitatīvu sagatavotu nošu materiālu digitālā formā. Kvalitatīvs pakalpojums ir tas, uz ko mēs virzāmies. Jo divas būtiskas lietas, par kurām mūsdienās cilvēki ir gatavi maksāt, — kvalitāte un ātra piekļuve. □

Intervēja
Signe Valtīņa

Publiskā patapinājuma nodaļas darbība 2011.gadā

Publiskā patapinājuma nodaļas darbību 2011.gadā var raksturot pavisam īsi: ikgadējā izpēte bibliotēkās veikta, atlidzība saņemta un atbilstoši izpētes datiem sadalīta un izmaksāta tiesību īpašniekiem. Kūtrākais no lasītājiem var apstāties šeit, jo nekādi radikāli jaunumi viņu nesagaida. Ja tomēr ir kāda interese par detaļām vai rodas jautājums, kāpēc pērn saņemta atlidzība bija tāda, kāda tā bija, lūk, neliels ieskats patapinājuma virtuvē.

2011.gadā sadalītā publiskā patapinājuma atlidzības summa bija mazāka kopš Latvijā esam sākuši administrēt šo tiesību veidu. Kopā tie bija Ls 65 683, 74, no kuriem Ls 590,00 tika pārskaitīti blakustiesību īpašniekiem, pārējais — 1 540 autoriem vai viņu mantiniekiem. Pavisam nelielu (lai neteiktu — simbolisku) atlidzības daļu saņēma nošu izdevumos un fonogrammās fiksētu darbu, kā arī filmu autori, kas, iespējams, tās nonākšanu savā kontā nemaz arī nepamanīja. Tam ir pavisam vienkāršs izskaidrojums —

minēto tiesību objektu īpatnsvars bibliotēku piedāvājumā ir gaužām niecīgs. Tas, ko vairumā gadījumu patapina dažāda mēroga *gaismas piļu* apmeklētājs, ir grāmatas, un tieši grāmatu autori ir galvenie patapinājuma atlidzības saņēmēji. Tiesa arī šeit vērojamas atšķirības. Ir autori, kas saņem vien dažus santīmus vai pāris latus un ir neizpratnē, kāpēc tā. Te būtu jāatgādina, ka atlidzība tiek sadalīta proporcionāli darba izsniegumu skaitam, kas parādās ikgadējā statistiskā izpētē. Protams, katram viņa paša darbs ir dārgs un svarīgs, taču ir jārēķinās ar to, ka dažu autoru darbi tiek lasīti vairāk, citu — mazāk, un vienīgā dzejoļu krājuma autors visdrīzāk nesaņems tikpat lielu atlidzību kā viņa kolēģis, kas ir sarakstījis vairākus desmitus populāru bērnu grāmatu. Ja runājam par statistiku, tad izsnieguma dati apkopoti 51 bibliotēkā un bibliotēkas filiālē Rīgā, Liepājā, Jelgavā, Ventspilī, Gulbenē un Daugavpilī. Grāmatām uzskaitīti 475 980 izsniegumi (par 92 773 izsniegumiem vairāk nekā 2010.gadā). Te vērojams jau agrāk aizsākušos un pretrunīgas

sajūtas raisošu tendenci — sadalē izmantojamo datu precizitāte turpina augt, kamēr pati atlidzības summa sarūk. Saskaņā ar Kultūras ministrijas ziņām patapinājuma atlidzība, ko valsts samaksās šogad, varētu būt Ls 85 424, kas ir par Ls 2116 vairāk nekā pirms gada. No šīs summas tiks atskaitīti administratīvie izdevumi (tostarp arī par izpēti veikšanu), un sadalītās atlidzības apjoms visdrīzāk būtiski neatšķirsies no tā, kāds bija 2011.gadā. Visbeidzot šā gada maija sākumā Kultūras ministrija un literatūras nozares pārstāvji kopīgi sagatavoja stratēģiju, kurai vajadzētu kļūt par pamatu papildus finansējuma piešķiršanai. Citā starpā tajā ir paredzēts palielināt no 5% līdz 10% publiskā patapinājuma atlidzības apmēru. Ir pamats cerēt, ka pārskatāmā nākotnē šis nodoms īstenosies autora daudz maz cienīgas atlidzības veidolā. □

Reinis Norkārklis,

Publiskā patapinājuma nodaļas vadītājs

Vizuālo darbu nodaļa 2011.gadā

Vizuālo mākslu darbu autoriem 2011.gadā savāktā atlidzība ir Ls 39 744,68, par 32% ir vairāk nekā iepriekšējā gadā. Rādītājs ir ļoti labs un norāda uz to, ka situācija ar vizuālo darbu izmantojumu stabilizējas.

2011.gadā tradicionālajiem darbu izmantošanas veidiem pievienojušies retāki, piemēram, mākslas darbu reproducēšana un demonstrēšana teātru izrādēs, publiskos pasākumos un filmās. Aktualitāti nav zaudējusi autoru darbu reproducēšana uz dažādiem materiāliem un izstrādājumiem. Iepriecinoši, ka uzņēmēji turpina ražot suvenīrus ar atpazīstamām latviešu mākslinieku darbu reprodukcijām. Šos suvenīrus pārdod arī Latvijas muzejos. Šajā jomā Sigismunds Vidbergs ir populārākais autors, kura darbus izmanto reproducēšanai uz dažādu materiālu suvenīriem (šķīvjiem, krūzītēm, datorpeļu paliktniem un tml.). Būtiski palielinājies vizuālo darbu izmantojums kabeļtelevīzijās — par 61% vairāk nekā 2010.gadā. Palielinājums ir skaidrojams ar to, ka, pirmkārt, par vizuālo darbu izmantojumu ir paaugstināts tarifs un, otrkārt, viens no lielākajiem kabeļoperātoriem parakstīja ar AKKA/LAA mierizlīgumu un samaksāja

iekrajušos autoratlidzību par iepriekšējo periodu. Autoru ienākumi no vizuālo darbu tālārpārdošanas 2011.gadā ir samazinājušies gandrīz uz pusi salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. Iepērumi no šī darbu izmantošanas veida gan ir mainīgi, atšķirīgi ik gadu. Priecē, ka lielākie mākslas darbu pārdevēji (galerijas, antikvariāti) pēckrizes apstākļos sekmīgi turpina savu darbību, un jau šogad ir vērojams, ka tiek izsolīti ne tikai ar autortiesībām neaizsargāti darbi, bet arī ar autortiesībām aizsargāti autoru mākslas darbi — gleznas, zīmējumi, grafikas, fotogrāfijas un citi mākslas darbi. Arvien populārākas kļūst izsoles ar interneta palīdzību. Izdevniecības ir ievērojami samazinājušas izdoto grāmatu tirāžu un, tā kā AKKA/LAA tarifu likme ir atkarīga no šīs pozīcijas, iekasētā atlidzība ir samazinājusies par 23%, savukārt izsniegto licenču skaits ir palielinājies. Iepriecina, ka vizuālo darbu izmantojuma veidi ir dažādojušies, ka mākslas darbi tiek ne tikai izstādīti, publicēti un pārdoti, bet tiek radīti jauni virzieni mākslas darbu pielietojumā. Ārzemēs nav nekāds jaunums darbu paraugus ieviešanai internetā un tālāk piedāvāt sabiedrībai tos jau kā gatavas repro-

dukcijas uz kartona vai audekla. Vērojams, ka arī pašmāju uzņēmēji sāk piekopt šādu praksi. Turpinās veiksmīgā sadarbība ar ārvalstu organizācijām. Nu jau ne tikai Francijā, bet arī Vācijā un Zviedrijā ir pieaudzis Latvijas autoru darbu izmantojums. Darbi tiek rādīti kabeļtelevīzijās, publicēti, ievietoti interneta vietnēs, kā arī pārdoti izsolēs. 2012.gadā vērojama palielināta sabiedrības interese attiecībā uz darbu izmantojumu internetā un attiecīgo atļauju saņemšanu. Attīstoties tehnoloģijām, arī vizuālie darbi aizvien aktīvāk tiek izmantoti interneta vidē, tai skaitā e-grāmatās, digitālajos muzejos, interaktīvajās spēlēs un mobilo telefonu aplikācijās. Šādos apstākļos autoriem ir ieteicams pievērst nopietnu uzmanību autortiesību jautājumiem un, piemēram, publicējot savu darbu internetā, skaidri paust nostāju, vai visas tiesības uz darbu ir aizsargātas vai autors piešķir lietotājiem tiesības savu darbu lietot konkrēti noteiktos darba izmantojuma veidos. □

Inga Mūrniece,

Vizuālo darbu nodaļas vadītāja

Kas ir nesēju atlīdzība?

Kas ir nesēju atlīdzība?

Nesēju atlīdzība ir taisnīga atlīdzība autoriem un citiem tiesību īpašniekiem par to, ka ekskluzīvas tiesības atļaut vai neatļaut savu darbu izmantošanu, kā arī noteikt atlīdzību katram darbu izmantojuma veidam un reizei attiecībā uz šo darbu reproducēšanu (kopēšanu) personiskām vajadzībām ir ierobežotas, ar likumu atļaujot kopēt aizsargātos darbus bez tiesību īpašnieku atļaujas.

Kāpēc nepieciešama nesēju atlīdzība?

Ja valsts ierobežo kādu personu tiesības, tad tās pienākums ir arī nodrošināt kompensāciju par tiesību ierobežojumu. Tāda ir arī nesēju atlīdzības būtība: valsts ierobežo tiesību īpašnieku ekskluzīvās jeb izņēmuma tiesības lemt par savu darbu izmantojumu, bet šo tiesību ierobežojumu kompensē ar nesēju atlīdzību, ko maksā nesēju importētājs un sekojoši, iegādājoties tukšos datu nesējus un reproducēšanas iekārtas, pircējs.

Nesēju atlīdzība kā kompromisa kompensācija

Nesēju atlīdzība ir labākais kompromiss starp tiesību īpašnieku un sabiedrības interesēm. Ikvienam cilvēkam tā ir iespēja personiskām vajadzībām likumīgi kopēt dažādus ar autortiesībām aizsargātus darbus, katru reizi nemeklējot autoru un izpildītāju, lai saņemtu atļauju darbu izmantošanai un vienotos par atlīdzības lielumu un maksāšanas kārtību. Respektīvi, iegādājoties tukšos nesējus un reproducēšanas iekārtas un samaksājot simbolisku atlīdzību, cilvēks iegūst iespēju savām vajadzībām kopēt aizsargātus darbus. Savukārt tiesību īpašniekiem (autoriem, producentiem, izpildītājiem) tā ir kompensācija par to, ka tiem liegta iespēja atļaut vai aizliegt savu darbu izmantošanu, kā arī noteikt samaksu par darbu izmantošanu.

Šāds atlīdzības iekasēšanas modelis šobrīd tiek izmantots visā pasaulē, jo atzīts par optimālāko.

Eiropas Kopienu Tiesas spriedums (C-467/08 Padawan, kas publicēts 2010.gada 21.oktobrī, pieejams EST mājas lapā

http://curia.europa.eu/) apstiprina to, ka tiesību īpašniekiem ir jāsaņem kompensācija par savu tiesību ierobežojumu un tur, kur tā tiek nodrošināta ar nesēju atlīdzības starpniecību, atlīdzība ir jāsamaksā tiem, kas personiskai kopēšanai izmantojamās ierīces un nesējus piegādā lietotājiem (Latvijā tie ir tukšo nesēju un reproducēšanas iekārtu importētāji). Iespēja ar šādas iekārtas vai nesēja palīdzību izgatavot darba kopiju tiek uzskatīta par pietiekamu pamatu, lai tiem piemērotu nesēju atlīdzību.

Juridiskais regulējums

Atlīdzība par tukšajiem nesējiem un reproducēšanas iekārtām tika ieviesta Latvijā 2002. gadā. Pēc tam, Latvijai iestājoties Eiropas Savienībā, tās samaksa tika saskaņota ar Eiropas Savienības direktīvu Nr. 2001/29/EK “Par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā” (2001.gada 22.maijs). Nesēju atlīdzība ir noteikta Latvijas Autortiesību likumā (34. pants), tās samaksas un sadales nosacījumi noteikti Ministru kabineta noteikumos Nr. 321 “Par tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzības lielumu un tās iekasēšanas, atmaksāšanas, sadales un izmaksas kārtību”, kas ir spēkā jau kopš 2005. gada (taču likumā nesēju atlīdzība bija noteikta un tika īstenota arī pirms tam).

Šobrīd pastāv pretrunas starp Autortiesību likumu, kurā noteikts, ka tiesību īpašniekam ir jāsaņem atlīdzība par darbu kopēšanu, un MK noteikumiem, kuros nav iekļauti visi nesēji un iekārtas, ko izmanto kopēšanai personiskām vajadzībām, tādējādi spēkā esošie MK noteikumi nenodrošina likumā noteikto tiesību normu izpildi.

Kāpēc nepieciešami grozījumi Ministru kabineta noteikumos?

Latvijā nesēju atlīdzība piemērota tradicionāliem tukšajiem datu nesējiem — audio un video kasetēm, kompaktdiskiem (CD) un digitāliem video diskiem (DVD). MK noteikumi pieņemti pirms vairāk nekā pieciem gadiem, un šo gadu laikā, attīstoties tehnoloģijām, ir mainījušies arī nesēji un reproducēšanas iekārtas - patlaban lielākā daļa autoru darbu tiek kopēti, izmantojot pilnīgi citus digitālos nesējus un iekārtas, piemēram, zibatmiņas, atmiņas kartes, ar mp3 aprīkotus mobilos telefonus, datoru ciertos diskus, televizoru papildierīces. Līdz ar to MK noteikumi nenodrošina likuma

ievērošanu.

Taisnīgas atlīdzības neesamība pārkāpj autoru, izpildītāju un producentu juridiskās tiesības un likumīgās intereses, jo valsts nepilda savu pienākumu, kompensējot tiesību ierobežojumu, kā arī apdraud radošās industrijas un samazina to saimniecisko ieguldījumu valsts ekonomikā un posta valsts kultūras mantojumu. Tiesību īpašnieki jau 2007. gadā Kultūras ministrijai iesniedza priekšlikumus nepieciešamajiem grozījumiem Ministru kabineta noteikumos:

- Ieviest jaunas iekārtas, kas lielā mērā aizstāj pašreiz noteikumos minētās iekārtas un nesējus.
- Samazināt atlīdzības tarifus nesējiem, kas tiek izmantoti aizvien mazāk, piemēram, CD un DVD matricām.
- Pilnveidot Administratīvo pārkāpumu kodeksu, kas ļautu efektīvāk strādāt kontroles mehānismiem, kas jau noteikti MK noteikumos.

Kāpēc jāmaksā nesēju atlīdzība, ja kāds pircējs pats nekopē aizsargātus darbus?

Nav iespējams noteikt, kurš cilvēks kādiem mērķiem izmantos iegādāto nesēju, tāpēc ir ieviests mehānisms, kad nelielu atlīdzību autoriem maksā visi lietotāji, vai arī privātā kopēšana ir aizliegta vispār (kā Īrijā un Lielbritānijā). Savukārt Norvēģijā autoriem maksā kompensāciju par tiesību ierobežojumu no valsts budžeta. Šī atlīdzība, kas tiek samaksāta jau pērkot ierīci vai nesēju, ir likumīga iespēja jebkuram pircējam legāli veikt kāda autordarba kopiju. Taču nesēju atlīdzības lielums tiek noteikts, pieņemot, ka ne visi nesēji tiks izmantoti aizsargātu darbu kopēšanai — pretējā gadījumā šī atlīdzība būtu daudzkārt lielāka. Laiku pa laikam AKKA/LAA saņem privātpersonu iesniegumus, kuros prasīts atmaksāt nesēju atlīdzību, jo, piemēram, DVD-R disku persona izmantojusi vienīgi privātu bilžu kopēšanai. Profesionālie lietotāji — tie, kas ierīces vai nesējus izmanto profesionālai darbībai, — ir tiesīgi saņemt atpakaļ samaksāto atlīdzību.

Kas saņem nesēju atlīdzību?

Nesēju atlīdzības apmērs ir noteikts Ministru kabineta noteikumos, un AKKA/LAA veic šīs atlīdzības iekasēšanu no nesēju un reproducēšanas iekārtu importētājiem. Atlīdzība tiek sadalīta un izmaksā-

ta autoriem (komponistiem, rakstniekiem, kinorežisoriem), kā arī izpildītāju un producentu organizācijām — biedrībai “Latvijas Izpildītāju un producentu apvienība” (LaIPA), Latvijas Kinoproducentu asociācijai (LKA), Latvijas Profesionālo aktieru apvienībai (LaPAA). Šīs organizācijas — tāpat kā AKKA/LAA — to izmaksā tiem tiesību īpašniekiem, kurus pārstāv.

Nesēja atlīdzību sadala tiesību īpašnieku grupām sekojoši:

par audioierakstiem paredzētajiem nesējiem un iekārtām:
40% — autoriem (AKKA/LAA) ,
30% — izpildītājiem, kurus pārstāv LaIPA (Latvijas Izpildītāju un producentu apvienība),
30% — fonogrammu producentiem (LaIPA).
par videoierakstiem paredzētajiem tukšajiem nesējiem un iekārtām atlīdzība dalāma trīs vienādās daļās:
33,33% — autoriem (AKKA/LAA),
33,33% — izpildītājiem LaPAA (Latvijas Profesionālo aktieru apvienība),
33,33% filmu producentiem LKA (Latvijas Kinoproducentu asociācija).

Nesēju atlīdzību AKKA/LAA sadala un izmaksā Latvijas un ārvalstu muzikālo un literāro darbu autoriem saskaņā ar mūzikas ierakstu mehāniskās reproducēšanas atskaitēm, raidorganizāciju iesniegtajām muzikālo un literāro darbu izpildījuma programmām; vizuālo, audiovizuālo, literāro, dramatisko un horeogrāfisko darbu autoriem saskaņā ar Latvijas Kinematogrāfistu savienības, Latvijas Televīzijas atskaitēm par darbu reproducēšanu un televīziju programmām.

Kā MK noteikumu grozījumi varētu ietekmēt patērētāju?

Ja ņem vērā, ka nesējus Latvijā iaved apmēram 200 importētāji, mazā importa apjoma dēļ daļa importētāju nevar iepirkt preces par vairumtirdzniecības cenām un izmantojot atlaides. Līdz šim arī Latvijas tirgotāji neadekvāti palielinājuši cenu datu nesējiem, atsaucoties uz it kā nesēju atlīdzību un pievienojot uzcenojumu, kas ir daudzkārt lielāks par konkrētajam nesējam noteikto nesēja atlīdzību. Tādējādi Latvijas iedzīvotājiem tiek piedāvāti datu nesēji un reproducēšanas iekārtas par daudz augstākām cenām nekā citu valstu iedzīvotājiem. Piemēram, laikrak-

sta “Telegraf” veiktais pētījums (21.07.2010.) liecina, ka populārajā interneta iepirkšanās portālā e-bay datu nesējus iespējams iegādāties 3—4 reizes lētāk nekā Latvijā (100 DVD disku Maxell cena e-bay ir 12,61 lati, bet zemākā cena Latvijas veikalos — 34 lati. Nesēju atlīdzība ir 0,20 Ls par vienu disku, ko AKKA/KAA jau gadiem piedāvā samazināt līdz 0,10 Ls). Pieņemot tiesību īpašnieku piedāvātos MK noteikumu grozījumus, datu nesēju un reproducēšanas iekārtu pārdošanas cenām nevajadzētu būtiski mainīties. Piemēram, ja datoram, kam šobrīd vidējā pārdošanas cena ir 300 Ls, tiek pievienota nesēju atlīdzība tiesību īpašnieku piedāvāto 3 Ls apmērā (kas šajā gadījumā ir tikai 1% no cenas), pircējs, ņemot vēr vērā to, ka vienādu datoru cenas dažādās tirdzniecības vietās atšķiras, cenas izmaiņas īpaši neizjutīs. Patērētājiem gandrīz nemanāmas būtu arī, piemēram, plaukstdatoru cenu izmaiņas, piemērojot tiem tiesību īpašnieku piedāvāto nesēju atlīdzību 1,5 Ls apmērā, ņemot vērā to, ka šo ierīču vidējā pārdošanas cena ir no 200 līdz 500 latiem, un nesēju atlīdzība būtu aptuveni 0,3 — 1 % no cenas. Pēc grozījumiem MK noteikumos, iekļaujot tajos jaunākos datu nesējus un reproducēšanas iekārtas, šo nesēju iekārtu cena nedrīkstētu palielināties vairāk nekā noteiktā atlīdzība, taču to, cik godprātīgi spēs būt importētāji un tirgotāji, — vai tie nepalielinās preču cenu daudz lielākā apmērā, kā tas jau notika, sākotnēji ieviešot nesēju atlīdzību, — rādīs laiks.

Nesēju atlīdzība abās pārējās Baltijas valstīs

Šigada 1.martā Lietuvas Autortiesību un blakustiesību likumā stājās spēkā grozījumi, ar kuriem papildināts to tukšo materiālo nesēju saraksts, par ko noteikts maksāt nesēju atlīdzību. Vēsturiski nesēju atlīdzība Lietuvā pastāv kopš 2004.gada, kad to noteica maksāt par tādiem tukšajiem datu nesējiem kā audio, video kasetes, CD, DVD matricas. Tagad nesēju sarakstā ir visi kopjamie aparāti un multifunkcionālās ierīces, MP3 atskaņotāji, mūzikas automāti, visi USB mediju atskaņotāji, zibatmiņas, datori, Blue-Ray diskī un atskaņotāji ar ieraksta funkciju, mobilie telefoni, ārējie cietie diskī, televizori ar ieraksta funkciju u.c. Nesēju atlīdzības tarifi noteikti atkarībā no datu nesēja, piemēram, USB medijiem un zibatmiņām ir fiksēti tarifi no 0.3 līdz 8 eiro, savukārt TV ar ieraksta funkciju, datoriem (tai skaitā planšetes datoriem) un mobila-jiem telefoniem tie ir 6 eiro par vienību.

Tarifa lielums noteikts atkarībā no datu nesēja atmiņas ietilpības. Igaunijas Autoru biedrība EAU pēdējos piecus gadus ir sniegusi priekšlikumus Igaunijas izpildvaras institūcijām par nepieciešamību veikt grozījumus datu nesēju atlīdzības regulējumā un saņēmusi solījumu, ka jautājums tiks atrisināts 2012.gada laikā.

Veikts nesēju atlīdzības ekonomiskā pamatojuma pētījums

2012.gada 28.martā publicēts starptautiskās ekonomisko konsultāciju aģentūras Compass Lexecon pētījums “Nesēju atlīdzības ietekme uz labklājību” (The welfare effects of private copying levies), kura būtiskākais secinājums: atlīdzības atcelšana būtu neizdevīga ne tikai autortiesību īpašniekiem, bet arī nesēju ražotājiem un patērētājiem. Būtiskākie secinājumi Compass Lexecon pētījumā par iznākumu, ja nesēju atlīdzība pie šī brīža tirgus situācijas tiktu atcelta, ir šādi:

— Tiesību īpašniekiem ir izteikti zaudējumi situācijā, kurā bez atlīdzības notiek viņu darbu kopēšana, līdz ar to viņu ekonomiskā motivācija radīt jaunus kvalitatīvus darbus samazināsies.

— Ilgtermiņā ražotāju ienākumi varētu samazināties, jo, atceļot nesēju atlīdzību, kritīsies jaunu autoru darbu apjoms un kvalitāte. Tas atstās ietekmi uz nesēju pārdošanas rezultātiem, jo samazināsies vajadzība pēc nesējiem, ja nav jaunu darbu, ko tajos reproducēt.

— Ilgtermiņā patērētājiem mazāku jaunrades investīciju dēļ būs pieejams mazāks darbu klāsts, kā arī zemākas kvalitātes darbi. Oxera un Compass Lexecon pētījumu dati apliecina, ka nesēju atlīdzībai ir tieša ietekme uz satura radišanu, bet nav ietekmes uz digitālās mūzikas tirgu, jo mūzikas digitālās tirdzniecības apjomi izteikti korelē ar IKP, interneta pieejamības un interneta lietotāju skaita palielināšanos Eiropas Savienības dalībvalstīs.

Pētījums vēlreiz apliecina, ka nesēju atlīdzības piemērošanai ir ekonomisks pamatojums.

Atlīdzības mehānisms

Nesēja atlīdzība nav maksa par to, ka ikviens individuālais CD matricas pircējs tajā faktiski reproducē darbus, bet mehānisms, ar kuru likumdevējs nodrošina autortiesību un blakustiesību subjektiem taisnīgu atlīdzību par to, ka viņu tiesības tiek ierobežotas.

Atbildot uz jautājumu, kāpēc jāmaksā nesēju atlīdzība, ja netiek kopēti aizsargāti darbi, Eiropas Komisija ir devusi atbildi, kas atbilst arī iepriekš minētajai situācijai: tā kā nav iespējams noteikt, kādiem mērķiem tiks izmantots iegādātais nesējs, tiek praktizēts modelis, kad **par tiesībām kopēt autoru darbus nelielu atlīdzību autoriem maksā visi lietotāji**, vai arī privātā kopēšana ir aizliegta. Pērkot tukšos nesējus, tiek maksāts par tiesībām veidot šādas kopijas un katra paša ziņā ir, vai šīs tiesības tiek izmantotas vai nē. Turklāt jāpiebilst, ka nesēji lielākoties ir vairākkārt izmantojami, tāpēc tiesības kopēt aizsargātus darbus var tikt izmantotas, kopējot aizsargātus darbus jebkurā no kopēšanas reizēm.

Jāuzsver, ka nesēju atlīdzības lielums tiek noteikts, ņemot vērā, ka visi nesēji netiks izmantoti aizsargātu darbu kopēšanai — citādi atlīdzības lielums būtu ievērojami lielāks.

Profesionālajiem lietotājiem nesēju atlīdzība nav jāmaksā

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.32110.punktu un tā apakšpunktiem ir noteiktas konkrētas **profesionālo lietotāju kategorijas, kuras nemaksā nesēja atlīdzību** un tās ir: raidorganizācijas, komersanti, un valsts vai pašvaldību iestādes, kas tukšos materiālos nesējus un reproducēšanai izmantotajām iekārtas lieto savā darbībā. Minētās

personas MK noteikumos noteiktajā kārtībā reģistrējas AKKA/LAA un ir atbrīvotas no nesēja atlīdzības samaksas. Citas personas MK noteikumu izpratnē nav uzskatāmas par profesionālajiem lietotājiem un nav atbrīvotas no nesēja nodevas samaksas.

Kultūras ministrijas pētījums par tukšajiem nesējiem

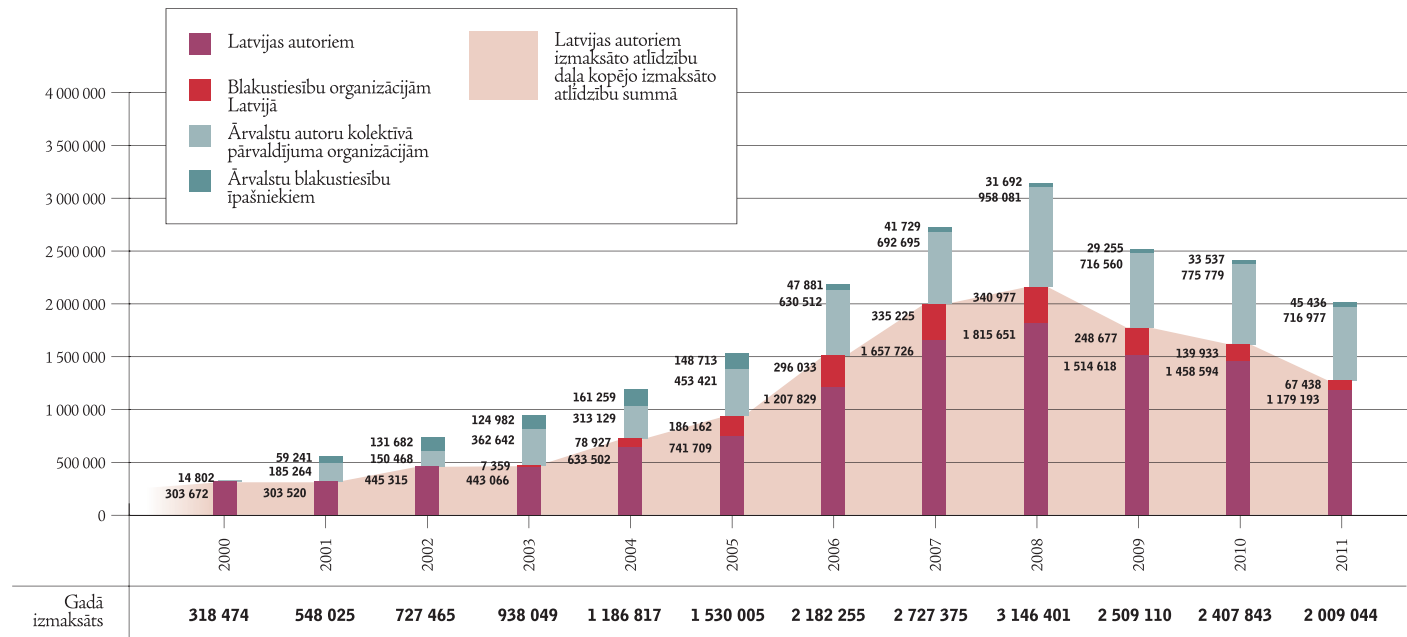
2012.gada augustā KM uzsāka autordarbu kopēšanas paradumu pētījumu, kas esot nepieciešams, lai MK noteikumos papildinātu sarakstu ar tukšajiem nesējiem un iekārtām, ko izmanto reproducēšanai. Tomēr ikvienam saprotams, ka visas iekārtas, ko vispār var izmantot darbu kopēšanai, ir zināmas bez tamlīdzīga pētījuma. Taču pētījumā divi no jautājumiem attiecas uz šādu nesēju uzskaitījumu, pirmajā no tiem apvaicājoties, kādos informācijas nesējos un ar kādām iekārtām notiek likumīgi iegūtu darbu kopēšana, bet otrajā — tādu darbu kopēšana, kas nav likumīgi iegūto ar autortiesībām aizsargāto darbu kopijas, piemēram, norādot pašu radītos darbus un likumīgi iegūto darbu oriģināleksemplārus. Te jebkurš aptaujātais noteikti pavaicās: un kāds oriģināleksemplāram sakars ar kopēšanu? Vai tad par tā kopēšanu jau nebija iepriekšējais jautājums? Vēl divi no kopumā sešiem jautājumiem attiecas uz kopēto autoru darbu skaitu, kurā KM par vienu darbu noteikusi vienu mūzikas albumu. Šādi formulētā jautājumā

ieprogrammēta nepatiesa atbilde, jo albumā, protams, var būt tikai viens darbs, taču parasti to ir daudz vairāk — tāad atbildes par darbu skaitu kopumā būs nepareizas, — izrādīsies, ka tiek kopēts daudz, daudz mazāk darbu nekā patiesībā. Turklāt personiskām vajadzībām ārkārtīgi bieži tiek kopēti ne tikai visi albuma skaņdarbi pēc kārtas, bet gan kopētāju pašu izvēlētās, atsevišķas iemīļotākās dziesmas, veidojot savus “albumus”, — tur jau slēpjas jēga kopēšanai personiskām vajadzībām. Piebilde, ka par vienu darbu uzskata vienu albumu, tāpat radīs sarežģījumus aptaujātajām personām ne vien attiecībā uz muzikālajiem, bet arī citiem autoru darbiem, — jo tad par darbu tāpat būs jāuzskata ne dzejolis, bet tikai vesels krājums u.tml.

Tā kā aptaujas veicējus un to izvēles kritērijus KM nav publiskojusi, AKKA/LAA ir pamats uzskatīt, ka augustā, atvaļinājumu mēnesī, KM paredzēja principā nepārbaudāmu 1000 personu mutisku aptauju ar neprecīziem jautājumiem, kas mazina aptaujas rezultātu ticamību un pielietojamību vispār, un to izmantojumu MK noteikumu papildināšanai. □

Materiālu sagatavoja
Inese Paklone, Reinis Briģis un Agnese Orole

No 2000. līdz 2011. gadam izmaksātā atlīdzība Latvijas un ārvalstu autoriem Ls

Internets — autora un izdevēja jaunās iespējas

Bieži dzirdam cilvēkus attaisnojot pirātismu, pamatojot to ar likumīgu mūziku darbu pieejamības trūkumu internetā. Ja arī pirms neilga laika tā tiešām bija realitāte, tad šobrīd var teikt, ka pasaule piedzīvo straujas izmaiņas — un Latvija tai līdzi, jo tiek radīti aizvien jauni tiešsaistes risinājumi, kas dod iespēju patērētājam likumīgi iegūt autoru darbus un mūzikām savu veikumu popularizēt un piedāvāt sabiedrībai.

Piemēram, pagājušogad AKKA/LAA noslēdza līgumu ar *iTunes* un *Deezer*, un tagad arī Latvijā ir iespējams iegādāties skaņdarbus pasaules plašākajos mūzikas interneta veikalos. Jau līdz tam likumīgi nopirkt latviešu mūziku varēja tādos interneta veikalos kā *DoReMi.lv*.

Jebkuram māksliniekam mūsdienās jāsaprot, ka realitāte, ka tradicionālo mediju, piemēram, CD un DVD lietojums strauji samazinās. Līdz ar to autoriem, darbu radītājiem un citiem tiesību īpašniekiem ne tikai Latvijā, bet arī pasaulē ir jāmeklē jauni veidi, kā nogādāt savus darbus līdz patērētājam, sekojot līdzi jaunajiem izklaides industrijas biznesa modeļiem un izmantojot jaunās, interneta radītās iespējas.

Sekojoši līdz šobrīd augošo interneta komerciālo un nekomerciālo projektu attīstībai, jāsecina, ka pozitīvu ziņu netrūkst arī Latvijas autoriem. Veidojas aizvien jaunas platformas, kas pat iesācējam rada iespējas ar savu darbu iepazīstināt visu pasauli, piesaistīt finansējumu savām aktivitātēm, spert pirmos soļus savu darbu tiešsaistes mārketingā. Fanu bāzi ieguvušam autoram iespējams darbus piedāvāt lejuplādei un gūt ienākumus ar starptautisku interneta veikalu palīdzību, kurus ikdienā apmeklē miljoniem cilvēku no visas pasaules. Apskatīsim atsevišķas jau šobrīd pastāvošas iespējas.

Komunicēt, popularizēt, pelnīt

Mūzikim, kurš pagaidām nav iemantojis plašu atpazīstamību, gleznotājam, fotogrāfam vai filmu veidotājam ieteicams iepazīties ar *Kickstarter* — palīgu, kas atrod finansējumu projektiem un attīsta fanu bāzi pasaules mērogā, un *TopSpin* — rīku, kas ar e—pastu un sociālo mediju palīdzību izveido tiešas attiecības ar faniem internetā.

Kickstarter ir lapa, kurā autoram ir iespēja ievietot video, izklāstot un daļēji parādot

savu topošo projektu. Lapas apmeklētāji izvērtē, vai autora ideja, uzmetumi vai iepriekšējie darbi viņiem liekas labi, un atbilstoši savam vērtējumam var atbalstīt topošo projektu ar nelielas naudas summas palīdzību. Ja atbalstītāju ir tik daudz, ka sasniegts nospraustais nepieciešamo līdzekļu apjoms, tad katra ziedotāja “rezervētā” summa aiziet autoram. Lapas projektu panākumi ir atkarīgi no autora, ja 2009.gadā vairāk nekā 20 000 projektu dabūja finansējumu 200 miljonu dolāru apmērā, saņemot atbalstu no 1,8 miljoniem cilvēku, tad 2011.gadā vairāk nekā 32 miljoni tika paredzēti neatkarīgo filmu un video projektiem, 20 miljoni — mūzikai, 5 miljoni — izdevējiem un 4 miljoni — spēļu izstrādei. *KickStarter* ir tikai viena šāda veida platforma, tai līdzīgas ir arī *IndieGoGo* un *PledgeMusic*, ar kuru palīdzību iespējams veiksmīgi uzsākt savu radošo projektu.

Secinājums ir vienkāršs — par spīti pirātisma atbalstītāju skepei cilvēki ir gatavi maksāt par autora darbu, pat ja tas ir tikai izstrādes stadijā.

Pavisam cita veida iespējas tieši mūziķiem nodrošina *TopSpin*. Proti, ir zināms, ka jaunu darbu popularizēšanai nepieciešams ieguldīt līdzekļus, dibināt starptautiskus kontaktus ar ārzemju izdevējiem. Parasti mūzikas autoru un izdevēju līgums paredz, ka izdevējs par savu ieguldījumu turpmāk saņems daļu no autora mantiskajām tiesībām uz darbu.

Turpretī internets ir pavēris iespējas ar pāris klikšķu palīdzību sasniegt ļoti plašu auditoriju, un mūzikas autors var izvērt, vai izdevējs viņam patiešām ir nepieciešams. *TopSpin* piedāvā vairākus rīkus, kuri dod iespēju apmaiņā pret jaunā mākslinieka nevienam nezināmo dziesmu saņemt fanu e—posta adreses, atzinību ar *FaceBook* “like” un *Twitter* čivinājumu palīdzību. Tāpat lapa dod iespēju autoriem tiešsaistē piedāvāt savu radošo krekliņu, piespraužu u.c. savu darbu pasūtīšanu un piegādi. Tomēr jāņem vērā, ka šie rīki ir vieniņi popularitātes vairošanai tiešsaistē un autoram, iegūstot atpazīstamību, nepieciešams administrēt savu darbu izmantošanu arī ne—tiešsaistē — šajā gadījumā līgums ar mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju ir svarīgs nosacījums autora ienākumiem.

Visbeidzot, jau popularitāti ieguvušam autoram ir ieteicams izplatīt savus darbus ar tādu interneta veikalu kā *iTunes* un *Deezer* palīdzību. Šie ir arī pirmie starptautiskie mūzikas lejuplādes veikali, kuri noslēguši līgumu ar AKKA/LAA, līdz ar to arī Latvijas auto-

riem ir iespēja saņemt atlīdzību no katras *iTunes* un *Deezer* pārdotās autora dziesmas tieši no AKKA/LAA. Pagaidām šīs vietnes Latvijas autori izmanto maz, tomēr cerams, ka jau tuvākajā nākotnē platformas apgūs aizvien jauni autori, kuru darbus varēs iegūt jebkurš *iTunes* lietotājs visā pasaulē. Var izteikt cerību, ka, pateicoties starptautiskajiem licencētajiem mūzikas tirdzniecības portāliem, mūsu autoru darbi kļūs par veiksmīgu eksporta produktu.

Lasītāji sāk novērtēt e—grāmatas

Internets ir laba platforma arī literātiem un izdevējiem, par ko liecina fakts, ka pēdējo trīs gadu laikā e—grāmatu tirdzniecība pasaulē pieaugusi par 131,9% ar kopējiem ieņēmumiem 1,62 miljardi dolāru¹. Tas ir nopietns signāls grāmatu izdevējiem Latvijā — aizvien vairāk un vairāk lasītāju ir gatavi iegādāties grāmatu tiešsaistē. Tomēr tiešsaistes grāmatu tirdzniecība biedē izdevējus tieši ar pirātisma draudiem, jo katra internetā pārdotā grāmata rada tās kopēšanas un izplatīšanas iespēju ģeometriskas progresijas ātrumā, bet grāmatu bizness ir jutīgs attiecībā uz drošības jautājumiem, jo ikvienu izdevuma izstrādes un drukas augstās izmaksas pieprasa lielus tirdzniecības apjomus, lai segtu tikai ražošanas izmaksas. E—grāmatu patēriņa pieaugumam ar laiku vajadzētu būtiski samazināt papīra, drukas un izplatīšanas izmaksas, daļu grāmatu izplatot ar interneta palīdzību.

Iedvesmai var iepazīties ar mazas izdevniecības “The Friday Project” mazpazīstama autora izdoto grāmatu “Confessions of a GP” *Apple iBooks* tirdzniecības rezultātiem. Pateicoties tam, ka *iBooks* pircēji šajā platformā darbu augstu novērtēja, strauji auga grāmatas pieprasījums, un *Apple* to uz īsu brīdi novietoja iesakāmo darbu sadaļā. Tā rezultātā gadu pēc publicēšanas ir pārdoti vairāk nekā 100 000 grāmatas eksemplāru, kas izdevumu ierindoja 7.vietā *iBooks* tiešsaistes veikalā un 9.vietā *Kindle* tiešsaistes veikalā. Grāmatas popularitāte iespaidoja arī grāmatas papīra formāta tirdzniecības rezultātus — veikalos tika pārdoti 15 000 eksemplāru. Un tas viss — bez reklāmas kampaņas vai kritikas prominentos žurnālos. Protams, jāņem vērā, ka runa ir par grāmatu angļiski. Bez tam *iBooks* ir sadarbība ar vairāk nekā 2500 izdevējiem — konkurence ir liela.

Tomēr jaunās iespējas jāmeklē atpazīt un izmantot savu mērķu sasniegšanai. □

¹ <http://www.bookstats.org/>

Reinis Briģis,
sabiedrisko attiecību speciālists

Literāro, dramatisko un muzikāli dramatisko darbu izmantojums 2011.gadā

Izdevniecības

Salīdzinot no izdevniecībām un preses izdevējiem savāktās atlidzības dinamiku pēdējo divu gadu laikā, secinām, ka iepriekš novērotā lejupslīde ir apstājusies un sācies nozares atkopšanās posms, kas izpaužas arī AKKA/LAA iekasētās autoratlīdzības pieaugumā par 21%: 2010.gadā iekasēti 12,63 tūkstoši latu, bet 2011.gadā — 15,32 tūkstoši latu. Arī izsniegto licenču skaits ir palielinājies — ja 2010.gadā izdevniecībām tika izsniegtas 78 licences, tad 2011.gadā — jau 110 licences. Neliels pieaugums vērojams arī no preses izdevējiem iekasētās autoratlīdzības apjomā (no 3,72 tūkstošiem latu par 2010.gadu uz 3,87 tūkstošiem latu par 2011.gadu). Šogad varam novērot stabilu izdevēju pieteikumu pieplūdumu par potenciāli izdodamajām grāmatām — 2012.gada pirmajos četros mēnešos izsniegtas 38 licences AKKA/LAA pārstāvēto autoru literāro darbu publikācijām grāmatās. Joprojām lielāko izdevēju vidū pēc izsniegto licenču skaita ir "Apgāds Zvaigzne ABC" (29 licences), "J.L.V." (12 licences), "Jumava" (8 licences). Pagājušajā gadā licencējām arī dažas mūzikas izdevēju izdotas grāmatas — kopā ar mūzikas CD pie pircējiem nonāca dzejas grāmatas, piemēram, "Upe Tuviem un tāliem" publicēja A.Čaka dzeju krājumu "Domās par tevi", savukārt "De Busul Music" izsniedzām licenci par K.Vērdu dzeju "Lāču tēta dziesmas. Kārļa Lāča un Kārļa Vērdu dziesmas". Esam arī licencējuši izdevniecības "Musica Baltica" izdotos koru dziesmu krājumus, kas paredzēti 2013.gada Dziesmu svētku koncertiem. Diemžēl arī izdevēju vidū sastopamies ar regulāriem autoratlīdzības maksājumu kavētājiem — pagājušajā gadā tie bija "Jumava", "J.L.V.", "Daugava", "Mansards". Preses izdevēju vidū stabilākie un lielākie autoratlīdzības maksātāji ir laikraksti "Diena", "Bauskas Dzīve", "Saldus zeme" un "Talsu Vēstis".

Teātri

Teātru jomā pagājušajā gadā joprojām vērojams iekasētās summas kritums par 7,63% (kas gan ir mazāks nekā iepriekšējā periodā, kad kritums bija par 29%) — no 222,54 tūkstošiem latu 2010.gadā uz 205,56 tūkstošiem latu 2011.gadā. Mainījies iekasētās summas samazinājuma apjoms un teātru

skaits, kuros uzrādās šis samazinājums — tikai Dailes teātri, Nacionālajā teātri un Valmieras Drāmas teātri, turklāt summu starpībai ir tendence samazināties. Tradicionāli gan Dailes teātris, gan Valmieras Drāmas teātris turpina slēgt tiešos līgumus ar autoriem, tādējādi autoratlīdzība netiek maksāta caur AKKA/LAA. Uzteicama ir Daugavpils teātra jaunās vadības attieksme pret autoratlīdzības maksājumu savlaicīgu nomaksu — šobrīd Daugavpils teātrim vairs nav maksājumu parādu. Diemžēl ar 1—2 mēnešu kavējumu izrakstītos autoratlīdzības rēķinus joprojām apmaksā Nacionālais teātris un Latvijas Nacionālā opera. 2011.gadā bija vērojams būtisks amatiereteātriem un skolu teātriem izsniegto licenču pieaugums, jo vasarā Rīgā noritēja IV Latvijas Skolu teātru festivāls "Kustības turpinājums". Lai arī šī festivāla izrāžu licencēšanā tika ieguldīts milzīgs darbs, ieņēmumus gan tas ļoti būtiski nepalielināja, jo skolu teātriem tiek piemērots tas pats simboliskais tarifs, kas amatiereteātriem, — 10 latu par iestudējuma rādīšanas reizi, un pārsvarā šie teātri savus iestudējumus publiski parāda 1—2 reizes. Tomēr uzskatu, ka šis darbs ir ļoti svarīgs, jo tādējādi tiek

2010.gadā uz 264 licencēm 2011.gadā. Pagājušajā gadā esam licencējuši gan pašmāju autoru — Aivara Bankas, Anitas Grīniece, Harija Gulbja, Māras Hornas, Baibas Juknevičas, Anitas Ločmeles, Hermana Paukša, Gunāra Priedes, Paula Putniņa, Leldes Stumbres, Andreja Upīša, Monikas Zīles, Imanta Ziedoņa, Mārtiņa Zivert darbu iestudējumus, gan ārvalstu autoru darbus — Francijas autortiesību organizācijas SACD pārstāvētā autora I.Žamiaka lugu "Acālīja" Valmieras Drāmas teātri, G.Montero (Spānija, SGAE) "Es, Frīda Kalo", Ē.E.Šmita (SACD) "Mazie laulību noziegumi" Dailes teātri, Krievijas autoru organizācijas RAO pārstāvēto autoru S.Maršaka "Kaķu nams", M.Mokijenko "Raganu piedzīvojumi" Daugavpils teātri, S.Voļska "Piļu namiņa noslēpums" Leļļu teātri, E.Filipo (Itālija, SIAE) "Cilvēks un džentelmenis" M.Čehova Rīgas Krievu teātri.

Šogad varam novērot stabilu izdevēju pieteikumu pieplūdumu

Internets

Kopš 2011.gada AKKA/LAA iekšējās darbu reorganizācijas rezultātā Literāro un dramatisko darbu nodaļa ir uzsākusi arī lite-

CISAC Ģenerālajā asamblejā Īrijā 2012.gadā

audzināta jaunās paaudzes — skolu teātru godprātīga attieksme pret autortiesību likuma ieviešanu. Kopumā teātriem izsniegto licenču skaits pieaudzis no 181 licences

rāro darbu izmantojuma licencēšanu interneta vidē. Pirmā gada pieredze gan liek izdarīt vairākus būtiskus secinājumus — ne visi literāro darbu autori ir pietiekami izglītoti

jauno tehnoloģiju jomā, un tāpēc vērojama rezervēta attieksme pret savu darbu izmantojumu šajā vidē. Sadarbībā ar Dokumentācijas nodaļas kolēģiem tika veikts nopietns darbs to autoru apzināšanā, kuri vēlētos uzticēt AKKA/LAA savu darbu administrēšanu internetā. Sastapāmies gan ar autoru vēlmi pašiem pārraudzīt šo jomu, gan ar noraidošu attieksmi pret savu darbu izmantojumu internetā vispār. Autori vēlas zināt, kurās vietnēs viņu darbi tiks izmantoti, ir dalīta attieksme pret darbu izvēli — piemēram, autors nevēlas, lai kādi konkrēti darbi tiktu ievietoti internetā. Konstatējām, ka vismaz pagaidām šo jomu ir sarežģīti administrēt kolektīvi, darbs ar interneta vietnēm un autoriem ir ļoti individuāls, kas būtiski sadārdzina tā administrēšanu. Kopējā 2011.gada bilance literāro darbu izmantojumam internetā — izsniegtas 12 licences, iekasēta Ls 1722,14 liela atlidzība. Pagājušajā gadā nozīmīga sadarbība izvērtās ar Latviešu valodas aģentūru, kas, pateicoties Eiropas Sociālā fonda finansētajam projektam "Atbalsts valsts valodas apguvei un bilingvālajai izglītībai", realizēja divus lielus projektus — grāmatas formātā iepriekš izdotās latviešu valodas un literatūras mācību grāmatas 7.—9.klasei pēc lielās skolotāju izrādītās intereses tika nolemts brīvai lejuplādei ievietot vietnē www.bilingvals.lv. AKKA/LAA šim projektam, kurā vispirms bijām licencējuši mūsu pārstāvēto autoru darbu publicēšanu, izsniedza licenci arī autoru darbu ievietošanai internetā. Otrs projekts paredz latviešu valodas datorvārdnīcas "e-PUPA" izveidi, kura tiek veikta vairākos posmos. Pirmie 250 šķirklī tika sagatavoti līdz pagājušā gada decembrim. Kā 2011.gada 2.oktobrī informēja LETA: "Vārdnīca apvienos etimoloģisko, vārddarināšanas, gramatiskā un plašu leksisko informāciju, sniegs ieskatu onomastiskajā sistēmā un frazeoloģiskajā materiālā, kā arī piedāvās vārda lietojuma konteksta fragmentus, lai ieinteresētu skolēnus mācību procesā, veicinātu izziņas darbību un pilnveidotu sociokultūras, valodas, komunikatīvo un mācību kompetenci." Vārdnīcas autori ir A.Vulāne, O.Bušs, Dz.Knohenfelde, P.Balodis, S.Pošeiko, I.Kalniņa. Mūsu darbs bija izsniegt licences pie katru šķirklā pievienotajiem literāro darbu — dzejas un prozas — fragmentiem. Tā, piemēram, pie vārda "vectēvs" paredzēts pievienot I.Ziedoņa dzejoli "Latviešu jūrniekiem", pie vārda "pilsēta" lietojuma kontekstu rāda A.Čaka dzejoli, "mīlestība, laime, gaisma" — Ā.Elksnes dzeja, "pavasaris, gov,

Jāpi" — J.Jaunsudrabiņa "Baltās grāmatas" fragmenti u.tml.

Radio un televīzija

Radio samaksa par literāro un dramatisko darbu izmantojumu ir palikusi iepriekšējā — 2010.gada līmenī, savukārt televīzijas maksājamā autoratlīdzība ir atkarīga no

reālā darbu izmantojuma, jo tiek aprēķināta kā minūtes tarifs, tāpat — jo vairāk darbu izmantoto, jo lielāka ir samaksātā autoratlīdzība. Par literāro darbu izmantojumu 2010.gadā iekasēti 259 latu, bet 2011.gadā — 222 latu. Pārsvarā literāros darbus izmanto tādos Latvijas televīzijas raidījumos kā "Daudz laimes" (apsveikumu koncerts, kurā tiek lasīti arī veltījuma dzejoļi) un "100 g kultūras". Par dramatisko un muzikāli dramatisko darbu izmantojumu 2010.gadā tika samaksāti 5,69 tūkstoši latu, bet

2011.gadā summa nedaudz pieauga — 5,95 tūkstoši latu. Nopietns pieaugums iekasētās autoratlīdzības apjoma ziņā no 422 latiem 2010.gadā uz 1,29 tūkstošiem latu 2011.gadā bija par horeogrāfisko darbu pārraidīšanu, jo 2011.gadā tika iekasēta nauda par iepriekšējo Dziesmu svētku deju koncertu pārraidīšanu.

Autori tiek aicināti pārskatīt savus ar AKKA/LAA noslēgtos līgumus un pārdomāt līdz šim neuzticēto tiesību jomu administrēšanas uzturēšanu savai organizācijai. Diemžēl pieredze rāda, ka darbu izmantotāji ne vienmēr individuāli sameklē tos autorus, kuru darbu administrēšanu AKKA/LAA nepārstāv, lai arī mēs izmantotājiem par to vienmēr atgādinām.

Tāpat aicinām mūsu autorus uzrunāt savus draugus, paziņas, kolēģus — jaunos literātus, dramaturģus, komponistus, horeogrāfus, kuri līdz šim vēl nav noslēguši līgumus ar AKKA/LAA, un aicināt tos nākt pie mums un uzticēt savu darbu mantisko tiesību kolektīvo pārvaldījumu profesionāļiem. Jāatceras, ka Autortiesību likums paredz arī tādus darbu izmantojumu veidus, kurus var administrēt tikai kolektīvi, un autoriem varētu būt izdevīgi saņemt sev pienākošos autoratlīdzību arī par tiem izmantojuma veidiem, kurus viņi individuāli nespēj izkontrolēt, piemēram, kabeļtelevīzijas vai t.s. tukšā nesēja atlidzību. □

*Sandra Millere,
AKKA/LAA Literāro un dramatisko darbu
nodaļas vadītāja*

Miris Robins Gibs (1949—2012)

Grupās Bee Gees dalībnieks bija ne tikai ikonisku dziesmu autors, tai skaitā "Stayin' Alive", starptautiski pazīstams mūziķis, bet arī Starptautiskās Autoru un komponistu biedrību konfederācijas CISAC prezidents. Gibs šajā amatā bija no 2007.gada, aktīvi publiski aizstāvēja autoru tiesības visdažādākajās valstīs un izmantoja savu atpazīstamību autoru interešu pārstāvim sarunās ar amatpersonām un likumdevējiem. Pateicoties savai aktivitātei, Gibs CISAC prezidenta amatā tika pārvēlēts arī uz otro termiņu 2010.gadā. □

Vācijas autoru organizācija uzvar tiesā YouTube

Tiesvedība starp Vācijas mūzikas autoru tiesību īpašnieku organizāciju GEMA un YouTube ir noslēgusies ar GEMA uzvaru. Hamburgas tiesa šajā vairākus gadus ilgušajā procesā pasludināja spriedumu, saskaņā ar kuru YouTube jāatbild par tajā ievietoto saturu un YouTube ir pienākums veikt video filtrāciju, lai identificētu GEMA pārstāvēto autoru darbus. Lēmums pasludināts, neskatoties uz YouTube argumentiem, ka tā nenes atbildību par sava portāla saturu, jo lietotāji ir iepazīstināti ar portāla noteikumiem, saskaņā ar kuriem lietotāji pilnībā atbild par ievietotajiem video materiāliem. Eksperti lēš, ka šim lēmumam var būt divējādas sekas, proti, YouTube var nākties samaksāt autoratlīdzības summu par iepriekš portālā ievietotajiem un skatītajiem darbiem, kā arī tiesas noteiktā filtra uzstādīšana var būtiski palēnināt materiālu augšupielādes ātrumu YouTube lietotājiem. □

Raidorganizāciju nodaļas 2011.gada darbs

Kopā 2011.gadā Raidorganizāciju nodaļa iekasēja Ls 1 053 116. Salīdzinot ar 2010.gadu, pērn autoriem tika iekasēts par 192 tūkstošiem latu vairāk. Galvenais pagājušajā gadā iekasētās autoratlīdzības pieauguma iemesls ir AKKA/LAA ar SIA “Baltcom TV” tiesvedības procesa laikā noslēgtais izlīgums par atsevišķu TV kanālu retranslēšanu bez licences trīs gadu garumā.

Turklāt, salīdzinot ar 2010.gadu, privātās televīzijas muzikālo darbu autoriem 2011.gadā samaksāja par 33 tūkstošiem latu vairāk nekā gadu iepriekš — Ls 197 823. 2011.gadā AKKA/LAA pirmo reizi noslēdza licences līgumu par kādas ārvalstīs veidotas TV programmas (“Nick Jr”) raidīšanu ar satelīta starpniecību piecās valstīs — Latvijā, Lietuvā, Igaunijā, Zviedrijā un Dānijā. Par šo TV kanālu pērn muzikālo darbu autoriem tika samaksāti Ls 19 834. Tāpat pagājušajā gadā tika noslēgts maksājumu grafiks ar LNT, tā rezultātā LNT samaksāja Ls 83 268, kas ir divas reizes vairāk nekā 2010.gadā. Arī komerciālie radio 2011.gadā autoriem ir samaksājuši par 16 tūkstošiem latu vairāk nekā gadu iepriekš. Tomēr 2011.gadā lielākās Latvijas komerciālās radio stacijas — Radio SWH, Radio Skonto un Star FM — joprojām raidīja muzikālos darbus bez licences un maksāja atlīdzību autoriem pēc saviem ieskatiem, respektīvi, mazāk par AKKA/LAA tarīfos noteikto autoratlīdzības maksājumu.

Vai SWH ir izdevīgs autoriem?

Radio SWH 2008.gadā visiem muzikālo darbu autoriem par visām radio SWH veidotajām programmām samaksāja Ls 62 743, 2009.gadā — Ls 33 762, 2010.gadā — Ls 19 557, pērn jau vairs tikai Ls 9 670. Kā redzams, Radio SWH muzikālo darbu autoriem veiktie maksājumi četru gadu laikā ir dramatiski kritušies. Pērn radio SWH piedāvāja četras programmas. Faktiski muzikālo darbu autoriem 2011.gadā tika samaksāts $Ls\ 9670 / 4 = Ls\ 2417,50 / 365\ dienas = Ls\ 6,62$ par katru dienu par katru programmu. Tas nozīmē, ka šos Ls 6,62 ir jāsadala visiem dienas laikā attiecīgajā radio programmā atskaņoto muzikālo darbu autoriem. Tā, piemēram, 2009.gada radio SWH atskaitēs

norādīts, ka mēneša laikā Radio SWH Plus programmā atskaņotas 7273 dziesmas. Pieņemot, ka līdzīgs muzikālo darbu izmantojuma apjoms šajā programmā ir saglabājies arī 2011.gadā, Radio SWH par mēnesi par programmu SWH Plus samaksātie $Ls\ 6,62 \times 30 = Ls\ 198,60$ jāsadala 7273 dziesmu autoriem. Proti, vienas dziesmas autoriem sanāk Ls 0,03. Jānorāda, ka patlaban Radio SWH nav atsūtījuši arī atskaites par 2010.gadā un 2011.gadā atskaņotajiem skaņdarbiem. Tāpēc AKKA/LAA pārstāvētie autori no Radio SWH vispār neko nav saņēmuši jau vairākus gadus. Šādā situācijā īpaši ciniska šķiet Radio SWH Mārketinga daļas vadītājas Initas Pelses attieksme, 2012.gada 20.aprīļa laikrakstā “Dienas Bizness” runājot par sabiedrisko transportu un paužot viedokli, ka radiostacijās jau ir samaksājušas autoratlīdzību par radio atskaņotajām dziesmām un tāpēc neesot pareizi par mūzikas atskaņošanu publiskās vietās likt maksāt vairākas reizes. Radio SWH 2011.gadā par vienas dziesmas raidīšanu ēterā visiem dziesmas autoriem samaksātie trīs santīmi, kurus Radio SWH laikā neatsūtīto programmu dēļ autori vēl nemaz nav saņēmuši, diez vai ir uzskatāmi par samērīgu autoratlīdzību, lai turpmāk par attiecīgā skaņdarba publisku izpildījumu izklaides vietās, kafējnīcās, veikalos, viesnīcās, sabiedriskajā transportā un citās tamlīdzīgās vietās vairs nebūtu jāmaksā autoratlīdzība. Patlaban paraleli jau esošajam tiesvedības procesam ar A/s “Radio SWH”, esam iesnieguši jaunu prasību pret A/s “Radio SWH” ar lūgumu aizliegt A/s “Radio SWH” izmantot AKKA/LAA pārstāvētu autoru muzikālos darbus raidīšanai ēterā un vienlaicīgi publiskošanai interneta tīklā A/s “Radio SWH” veidotajās četrās programmās — “Radio SWH”, Radio SWH+, Radio SWH Rock” un “Spin FM”.

Esošie un iespējamie tiesu darbi ar lielākajām komerciālajām radio stacijām

Radio Star FM 2008.gadā maksāja Ls 39 947, 2009.gadā Ls 42 658, 2010.gadā Ls 8035 un 2011.gadā Ls 23 170, savukārt radio Skonto 2008.gadā samaksāja Ls 10 000, 2009.gadā Ls 13 419, 2010.gadā Ls 8880 un 2011.gadā Ls 11 005. Ņemot

*Radio SWH,
Radio
Skonto un
Star FM —
joprojām
raidīja
muzikālos
darbus bez
licences*

vērā, ka AKKA/LAA rīcībā nav radio Star FM un Radio Skonto finanšu datu par šiem gadiem, nevaram spriest, vai visiem radio kopumā ir samazinājušies reklāmas ieņēmumi, vai tas ir tikai radio SWH gadījumā. 2012.gadā beigsies tiesvedības process ar Radio Skonto par 1999., 2000., 2003. līdz 2005.gadiem. Šīs tiesvedības ietvaros licences līgums starp AKKA/LAA un Radio Skonto tika atzīts par noslēgtu līdz 2010.gada 31.decembrim. 2011.gadā Radio Skonto turpināja izmantot autoru muzikālos darbus bez AKKA/LAA licences. Tas nozīmē, ka tiklīdz beigsies 2006.gada 8.augustā AKKA/LAA uzsāktā tiesvedība pret šo radio, gadījumā, ja Radio Skonto atteiksies parakstīt licences līgumu un maksāt autoriem pašu autoru noteikto autoratlīdzību, būsīm spiesti gatavot jaunu prasību, jo autortiesību pārkāpums, raidot Radio Skonto programmā AKKA/LAA pārstāvēto autoru muzikālos darbus bez licences, turpinās. Pārējie trīsdesmit astoņi radio, kuriem ir noslēgts licences līgums ar AKKA/LAA, maksā autoratlīdzību atbilstoši AKKA/LAA tarīfiem jeb pašu autoru noteiktajam atlīdzības lielumam. Īpaši gribu uzslavēt gadu gaitā izveidojušos teicamo sadarbību ar valsts radio “Latvijas Radio”, kas ne tikai vienmēr savlaicīgi apmaksā rēķinus, iesniedz kvalitatīvas atskaites un no visiem radio ir lielākais autoratlīdzības maksātājs, bet arī savās programmās izmanto visplašāko Latvijas autoru radīto skaņdarbu klāstu.

Kabeļtelevīziju jaunie tarifi

Tā kā 2011.gadā tarīfs par autoru darbu retranslēšanu kabeļoperatoru piegādātajās TV programmās lielāka tiesību apjoma apmaksai tika mainīts no 1,23% uz 1,5%, 2011.gadā tika veikts liels darbs, lai pārslēgtu licences līgumus ar visiem kabeļoperatoriem. Daži licences līgumi vēl nav parakstīti, un 2012.gadā turpinās darbs pie šo līgumu noslēgšanas. Kopumā 2011.gada darba rezultāti ir vērtējami kā labi. □

*Ance Krastiņa,
AKKA/LAA Audiovizuālo darbu nodaļas un
Raidorganizāciju nodaļas vadītāja*

Audiovizuālo darbu nodaļas 2011.gada darbs

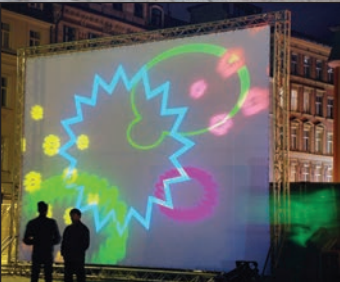
Kopumā 2011.gadā par audiovizuālu darbu izmantošanu tika samaksāts Ls 20 732,95. Salīdzinot ar 2010.gadu, pērn filmu autoriem tika iekasēts par Ls 3329 mazāk.

Diemžēl arī 2011.gadā valsts SIA “Latvijas Televīzija” demonstrēja mazāk AKKA/LAA pārstāvētu autoru veidotas filmas. Tā, 2009.gadā par latviešu filmu raidīšanu ēterā LTV samaksāja Ls 27 386, 2010.gadā — Ls 15 460,36 un 2011.gadā — Ls 9324,86. Par filmu demonstrēšanu publiskās vietās 2011.gadā autoriem, salīdzinot ar iepriekšējo

*2011.gadā
aktuāli bija
60tie gadi
un vēlme
iepazīties ar
šo gadu
atspogu-
ļojumu kino
mākslā*

Daži no
AKKA/LAA
licencētajiem
sarīkojumiem

gadu, iekasēts divas reizes vairāk (Ls 5371), arī par filmu reproducēšanu autoriem iekasēts par Ls 469 vairāk. Tā, piemēram, SIA “Dd Studio” veidotajā mācību līdzeklī literatūrā 10.—12.klasēm “Personības. Laiks. Vide”, mācību filmā par radošiem literāriem grupējumiem tika izmantoti fragmenti no filmām “Sejas” un “Sods pa sapni”, samaksājot autoriem Ls 450.

*Kopumā
2011.gadā
par
audiovizuālu
darbu
izmantošanu
tika
samaksāts
Ls 20 732,95*

Muzeji

Mūsu labi sadarbības partneri bija ne tikai muzeji Latvijā — Latvijas Okupācijas muzejs, Rakstniecības un mūzikas muzejs, Limbažu muzejs, Ventspils muzejs, Kuldīgas novada muzejs, Nacionālais Kino centrs (Kino muzejs). Arī Lietuvas mākslas muzejs izņēma licenci AKKA/LAA pārstāvētu autoru veidotu dokumentālo filmu publiskai demonstrēšanai izstādē “Modernisms Baltijas mākslā, arhitektūrā un dizainā 1960tie—70tie gadi”, samaksājot autoriem Ls 540. Savukārt Latvijas Nacionālais

mākslas muzejs saņēma licenci AKKA/LAA pārstāvētu autoru veidotu kinožurnālu un 1967.gada reklāmas filmas “Baltijas modes” publiskai demonstrēšanai Dekoratīvās mākslas un dizaina muzeja izstādē “No mini līdz maxi. 20.gadsimta sešdesmito gadu mode”, par visām filmām un 50 izstādes darba dienām samaksājot autoriem Ls 500. Kā redzams, 2011.gadā aktuāli bija 60tie gadi un vēlme iepazīties ar šo gadu atspoguļojumu kino mākslā.

Audiovizuālie darbi arī izrādēs

Latvijas teātru izrādēs arī pērn tika izmantotas AKKA/LAA pārstāvētu autoru veidotas filmas. Tā, piemēram, Latvijas Nacionālais teā-

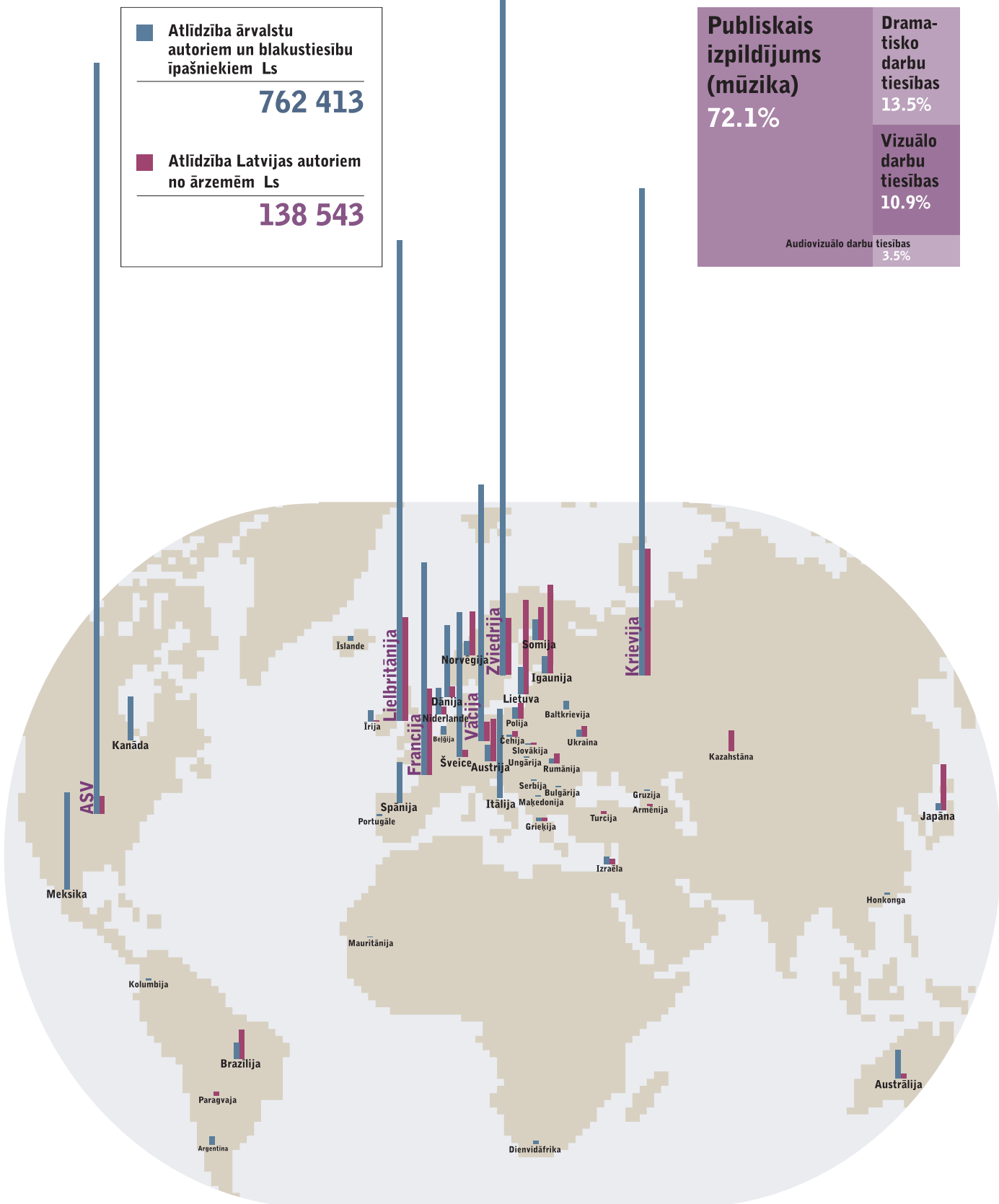
tris mūziklā “Leo. Pēdējā bohēma” ir iekļāvis AKKA/LAA pārstāvēto autoru Ulda Brauna un Herca Franka slavenās poētiskā kino pērles, 1961.gada īsfilmas “Baltie zvani” gandrīz 10 minūtes garu fragmentu. Leģendārā spēles īsfilma “Baltie zvani” ir iekļauta prestižā Starptautiskā Klermonferānas Īsfilmu festivāla pasaules 100 labāko īsfilmu topā. Pēc Kannu Kino festivāla Klermonferānas Īsfilmu festivāls ir otrs lielākais kino festivāls Francijā. Par sešdesmito gadu beigām ir arī Jaunā Rīgas teātra izrādē “Klusuma skaņas”, kurā tiek demonstrēti kadri no Andra Grinberga veidotā, hrestomātiskā sava laikmeta inscenētā dokumentālā “Pašportreta”. Arī Dailes teātris sezonas noslēguma pasākuma laikā Siguldā iepazīstināja pasākuma apmeklētājus ar Dailes teātra vēstures atspoguļojumu AKKA/LAA pārstāvētu autoru veidotās filmās.

Rīgas Kinostudijas nostāja

Patlaban aktuāla problēma ir A/s “Rīgas Kinostudija” nostāja, proti, ka līdz 1993.gada 15.maijam Rīgas Kinostudijā uzņemto filmu autoriem — fiziskām personām nemaz nav tiesību saņemt autoratlīdzību par savu filmu izmantošanu. Tā 2011.gadā filmas “Vēla kalpi” autoriem — operatoram, scenārija autoram, komponistam un filmas māksliniekam — nav maksāta autoratlīdzība par 1970.gada filmas “Vēla kalpi” fragmentu izmantošanu jaunā dokumentālajā filmā “Filmas arheoloģija. Vēla kalpi”. 1.maijā notiks filmas “Ceplis. Filmas arheoloģija” pirmizrāde. 2012.gada 17.aprīlī mums bija tikšanās ar Rīgas Kinostudijas pārstāvjiem un šo filmu producenta SIA “Radošā apvienība “Rīgas Kinostudija”” pārstāvjiem, kuri diemžēl uzstāja, ka ne tikai viņiem nav jāmaksā autoratlīdzība AKKA/LAA pārstāvētajiem filmu autoriem, bet norādīja, ka, viņuprāt, AKKA/LAA, izmaksājot autoratlīdzību Rīgas Kinostudijā uzņemto filmu autoriem, jau gadiem ilgi rīkojoties prettiesiski, jo autoratlīdzība par filmu izmantošanu patiesībā pienākoties Rīgas Kinostudijai. Viņuprāt, Rīgas Kinostudijā uzņemto filmu autoriem — režisoram, scenārija autoram, operatoram, māksliniekam un komponistam — ir tikai tiesības uz vārdu. Ņemot vērā, ka ir ielānotas vēl vairākas jaunas dokumentālās filmas par Jāņa Streiča “Teātri” un par Vara Braslas un Gunāra Cilinska “Ezera sonāti”, kā arī autoriem jau nodarītos zaudējumus, diemžēl būsīm spiesti vērsties tiesā ar prasību par autortiesību aizsardzību un naudas kompensācijas piedziņu. □

*Ance Krastiņa,
AKKA/LAA Audiovizuālo darbu nodaļas un
Raidorganizāciju nodaļas vadītāja*

Starptautiskā sadarbība 2011. gadā

Indijas publiskā izpildījuma tiesību organizācija vērsas pret publisko izpildījumu bez licences

Indijas publiskā izpildījuma tiesību organizācija IPRS izteikusi brīdinājumu Assamas reģiona uzņēmējiem par gatavību vērsties tiesā, ja turpināsies prakse, ka bez licences tiek pastāvīgi izmantoti autoru darbi. IPRS informē, ka šajā reģionā pastāvīgi tiek pārkāpts 1957.gada Autortiesību likums, kurā noteikts, ka indivīdiem un uzņēmumiem ir pienākums iegādāties licenci, ja tie vēlas atskaņot ar autortiesībām aizsargātus darbus publiskā izpildījumā, kā arī pauda gatavību vērsties tiesā pret jebkuru bāru, viesnīcu, restorānu vai atpūtas kompleksu, kuri pārkāpj Autortiesību likumu. □

Lielbritānijas publiskā izpildījuma licencēšanas organizācija skaidro ES Tiesas lēmumu “Zobārsta lietā”

Viena no Lielbritānijas licencēšanas organizācijām PPL sniegusi skaidrojumu Eiropas Savienības Tiesas lēmumam lietā Nr. C-135/10, kurā tika nolemts, ka Itālijas zobārstam nav nepieciešama mūzikas atskaņošanas licence, sniedzot savus pakalpojumus ārsta kabinetā. PPL norādīja, ka Itālijas un Lielbritānijas autortiesību regulējums atšķiras, proti, ja Itālijas autortiesību īpašniekiem ir tiesības saņemt atlīdzību, kad viņu darbi tiek publiski atskaņoti, tad Lielbritānijā autoriem ir ekskluzīvās tiesības atļaut vai aizliegt darbu publiski izpildīt, kā arī saņemt par to atlīdzību. Līdz ar to Lielbritānijas zobārstiem ir nepieciešama autortiesību organizācijas licence. PPL arī norāda, ka ES Tiesa uzsverusi, ka tās lēmums neietekmē minētās autoru “ekskluzīvās tiesības”. □

Francijas autortiesību organizācijas pauž bažas par EK izsludināto direktīvu

Francijas autoru organizācija SACD kritizējusi Eiropas Komisijas plānus vienkāršot licences saņemšanu attiecībā uz aizsargātu darbu piedāvāšanu internetā starptautiskā vidē, projektu dēvējot par “nesakarīgu un kaitīgu autoriem”. Atsaucoties uz neseno ACTA noraidījumu, organizācija norādīja uz direktīvas priekšlikuma skaidrības un dialoga trūkumu. Daudz piesardzīgāk par direktīvas projektu izteikusies otra Francijas organizācija, iebilstot pret EK redzējumu, ka autoru organizācijas ir tikai pakalpojumu nodrošinātāji nevis tiesību īpašnieku vadītas institūcijas ar dažādām funkcijām. □

Plānotais Ķīnas Autortiesību likums stiprinās autoru organizācijas

Kopš Ķīnas iestāšanās Pasaules Tirdzniecības organizācijā 2012.gadā Rietumu valstīs ir uzstājušas uz Ķīnas pievienošanās starptautiskajiem autortiesību aizsardzības standartiem. Šobrīd Ķīna ir izsludinājusi jaunu Autortiesību likuma projektu, kurš sola sakārtot valsts autortiesību vidi, piešķirot lielākas pilnvaras autortiesību organizācijām. Autortiesību problēmas ir uzkrītošas, jo mūzikas tirgus vērtība ir tikai 100—150 miljonu dolāru gadā, 2011.gadā Pekinā vien bija 6000 sūdzību tiesā par autortiesību pārkāpumiem, 80% bija saistīti ar pārkāpumiem internetā. □

Lielbritānija plāno ieviest brīdinājuma vēstules lejuplādētājiem

Lielbritānijas valdība sākot ar 2014.gadu, plāno izsūtīt brīdinājuma vēstules tiem, kas nodarbojas ar pretlikumīgu failu apmaiņu. Kultūras, mediju un sporta departaments informēja par šādiem plāniem sabiedrību, atzīstot, ka plānotās aktivitātes ir aizkavējušās, jo tās bija paredzēts ieviest kopš 2013.gada. □

2012.gada Dokumentācijas un sadales CISAC Tehniskā komisija

Autoru biedrību globālā sadarbība turpinās. Šogad maija sākumā Čīles galvaspilsētā Santjago tikās autoru mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju atbildīgās personas par dokumentāciju un sadali. Tā kā sadale ir viena no vissvarīgākajām autoru biedrību darbības jomām, kā arī viena no visvairāk apspriestajām un vērtētajām autoru biedrību funkcijām, kas bez perfekta dokumentācijas — autoru darbu reģistriem un darbu izmantotāju iesniegtajām atskaitēm — prasa arī akurātu un precīzu darbinieku darbu, tad sadales precizitātes un regularitātes nodrošināšanai starptautiskā līmenī tiek pievērsta vislielākā uzmanība.

Lai uzlabotu dokumentāciju un panāktu precīzāku sadali, tika nolemts, ka autoru biedrības, reģistrējot savu autoru darbus, datiem pievienos CISAC definētu unikālu muzikālā darba reģistrācijas numuru, pēc kura muzikālo darbu varēs atrast jebkurā pasaules malā izmantoto darbu atskaitē, kas dos iespēju nekļūdīgi identificēt darba tiesību īpašniekus, kā arī novērst darba reģistrācijas dublikātu izmantošanu sadalēs.

Tiek domāts arī par to, kā ierobežot tā saukto nenoskaidroto autoru, kuriem aprēķināta autoratlīdzība, bet nav iespējams to izmaksāt, sarakstu veidošanu. Vispieņemamākais likās Šveices organizācijas SUIA pielietotais paņēmiens — maksimāli censties sakārtot datus pirms sadales. Tā rīkojas arī mūsu biedrība pirms lielākajām sadalēm, kad izmantojuma dati — programmas jau apstrādātas un skaidrs, par kuriem darbiem trūkst informācijas, izsūtīt autoriem uzaicinājumu reģistrēt konkrētus darbus.

Vēl viens jauninājums attieksies uz kabeļtelevīziju pārraidīto pārrobežu kanālu indeksāciju, kas dos iespēju konstatēt, kurā valstī programma sagatavota, līdz ar to, — kurai autoru organizācijai lūgt palīdzību sadales nodrošināšanā, vai nu saņemot izmantoto darbu programmu vai uzticot sadali veikt mītnes zemes organizācijai.

Kā vienmēr tika pārrunāta un vētīta sadales metožu datu bāze, kurā katrai organizācijai ir pienākums ievietot informāciju par to, kā notiek sadale attiecībā uz katru licencēšanas jomu. Īpaši aktuālas kļuvušas interneta sadales metodes, kur viena no galvenajām problēmām ir niecīga samaksa par milzīgu darbu izmantojuma apmēru, kas ved atpakaļ pie izlases programmu veidošanas un statistikas izmantošanas sadalēs.

Pēc četrus gadus darba Dokumentācijas un sadales CISAC Tehniskās komisijas priekšsēdētājas Gudrunas Obermeieres vietā tika ievēlēts Īrijas organizācijas IMRO pārstāvis Deklans Rudens, kurš apņēms turpināt iesākto projektu realizāciju tikpat aktīvi kā līdz šim. □

Anita Sosnovska

AKKA/LAA izpilddirektores vietniece,
Dokumentācijas un sadales nodaļas vadītāja

Vienkārši par sarežģītām lietām

Pati svarīgākā autortiesību organizāciju funkcija ir atlidzības sadale. Protams, svarīgi ir arī licencēt autoru darbu izmantošanu, jo citādi, — no kurienes gan radīsies sadalāmā nauda, taču šīs darbības autorus interesē mazāk, galvenais — cik un kad tā nonāk pie autora, kā atlidzība tiek aprēķināta.

Sadale nenoliedzami ir sarežģīts un arī ilgs process. AKKA/LAA licencē muzikālu, literāru, vizuālu un audiovizuālu darbu izmantošanu un šiem autoriem attiecīgi sadala un izmaksā naudu. AKKA/LAA nestrādā tikai Latvijas autoru labā, tā kopumā pārstāv apmēram 4 miljonus dažādu tiesību autorus no visas plašās pasaules. Šobrīd liekas, ka puslīdz skaidra ir sadales kārtība par vizuālu, literāru un audiovizuālu darbu izmantojumu. Tajā ir licence, kurā fikse autori un viņiem pienākošās atlidzības, tad seko rēķins, tiek samaksāta summa, kuru attiecīgi izmaksā autoriem. Vislielākā nesaratne sastopama attiecībā uz muzikālo darbu sadali. Muzikālo darbu izmantošanas programmas ir apjomīgas, piemēram, raidorganizāciju programmā var būt līdz pat vairākiem desmitiem tūkstošu darbu, tāpat katram muzikālajam darbam var būt pat ļoti liels autoru skaits. Pagājušajā gadā sadales nodaļas darbinieki noslēdza 288 jaunus līgumus ar autoriem un citiem tiesību īpašniekiem, reģistrēja 9159 muzikālos darbus, manuāli apstrādāja 70 206 un elektroniski — 975 507 mūzikas darbu datus no lietotāju atskaitēm. Vidēji mēnesī grāmatvedībai izmaksai Latvijas un ārzemju autoriem iesniegtas līdz 17 lielākas un mazākas sadales. Gadā tādu bijis 200. Iespējams, ka, apvienojot un tādējādi samazinot sadales un veidojot izlases jeb tā dēvēto “topu” programmas, tās būtu lētākas, taču izslēgtu no atlidzības saņēmējiem autorus, kuru darbus atskaņo reti. Iespējams, ka sadales efektivitāte būtu jāpakārto precizitātei, daļā sadaļu atsakoties no apjomīgajām pilnajām programmām, kā to dara ārzemju autoru organizācijas.

Kas nepieciešams, lai sadalītu atlidzību par mūzikas izmantojumu?

Ir vairāki priekšnoteikumi, lai notiktu sadale. Tie ir — reģistrēti autoru darbi, pārskaitīta atlidzība un izmantoto darbu atskaite jeb

programma. Ja trūkst kāda no šiem faktoriem, sadale praktiski nevar notikt. Reģistrējot darbu, autortiesību organizācija iegūst informāciju par darba nosaukumu, arī alternatīvo nosaukumu, ja tāds ir, par visiem autoriem, kuri piedalījušies konkrētā darba radīšanā. Tie var būt: komponists, teksta autors, aranžētājs, mūzikas izdevējs, — saprotams, ka viņu skaits nav ierobežots. AKKA/LAA darbinieki šīs ziņas nekādi nevar iegūt bez autoru dalības. Šobrīd AKKA/LAA mājas lapā darbus var reģistrēt arī elektroniski, kas ir ērti autoriem. Tas arī saīsina ievades procesu datu bāzē. Izmantojam arī ārvalstu datu bāzes, kur atrodama informācija par ārzemju darbu autoriem. Ja neatrodam, ka darbs reģistrēts, un darba nosaukumu un komponistu uzzinām no izmantotāja programmas, veidojas neno-skaidrotā atlidzība, jo nav precīzas informācijas par visiem darba autoriem. Skaidrs ir tas, ja autoratlidzība nav samaksāta, sadale nevar notikt. Tāpat ir problemātiski, ja izmantotājs samaksā tikai daļu no atlidzības, bet kavējas ar atlikumu. Sadalei nav pilnas summas, ja daļa tikai to, kas samaksāts, būs papildus izdevumi, sadalot un izmaksājot atlikušo summu.

Ja atlidzība ir samaksāta, bet nav iesniegta programma, arī ir slikti, jo, tā kā autoru biedrībā strādā vienīgi ar pilna apjoma izmantotāju iesniegtām un apliecinātām atskaitēm (darbinieki paši programmas neveido), tad šādu atlidzību sadalīt ir problemātiski. Ja ir cerības programmu saņemt, tad atliek argādināt un lūgt izmantotāju, lai programmu iesniedz, ja ir skaidrs, ka tās nav un nebūs, tad meklējam

izpildītājus vai autoru mūzikas izdevējus un lūkojam saņemt informāciju no viņiem. Risinājums jārod sešu mēnešu laikā pēc programmas iesniegšanas termiņa beigām, pretējā gadījumā saskaņā ar autoru padomes lēmumu summu pievieno kādai no radio sadalēm.

Cik liela ir autoratlidzība par katru darbu?

Sadales princips ir nemainīgs — samaksa par katru atskaņoto darbu ir atkarīga no tā, cik reižu tas atskaņots, kāds ir tā ilgums. Ja darba ilgums nav norādīts, starptautiski pieņemts uzskatīt, ka tas ir 3 minūtes. Latvijas Radio un Latvijas Televīzijas sadalēs ņem vērā arī muzikālā darba žanru, un nopietnās mūzikas darbiem saskaņā ar starptautisko praksi koeficients ir augstāks. Jāņem vērā, ka ne radio, ne televīzija nemaksā par minūti. Autoratlidzība tiek aprēķināta kā procents no raidorganizācijas ieņēmumiem, tad šī atlidzība tiek sadalīta par visiem atskaņotajiem darbiem, bet katrā darbā — katram tā autoram — komponistam, teksta autoram, aranžētājam, tulkotājam, mūzikas izdevējam vai apakšizdevējam saskaņā ar darba reģistrācijas datiem.

Kad tiek sadalīta atlidzība muzikālo darbu autoriem?

Vispirms jāatgādina, ka finanšu gads uzrāda konkrētajā gadā iekasēto atlidzību, taču atlidzība tiek sadalīta ar pusgada vai pat vesela gada nobīdi, kam par iemeslu ir tas, ka pilna atlidzības summa par gadu tiek samaksāta parasti nākamā gada pirmajā ceturksnī. Arī izmantoto darbu programmas, piemēram, par decembri tiek iesniegtas nākamā gada pirmajos mēnešos.

Baltijas valstu autoru organizāciju mūzikas licencēšanas seminārs AKKA/LAA birojā

Foto: Reinis Brūlis

Ārvalstu māsu organizācijas šo situāciju risināja tādējādi, ka tekošajā gadā vispār netika sadalīta šajā gadā iekasētā atlidzība. Gada finanšu atskaite bija uzskatāmāka, jo uzrādīja gadā iekasēto un gadā iztērēto — administrēšanas segšanai, bet visa sadales summa attiecās uz nākošo gadu. Taču tā kā eksistē gan inflācija, gan deflācija, un autoriem un it īpaši autoru izdevējiem atlidzību nepieciešams saņemt ātrāk, lai to būtu iespējams ieguldīt jaunus projektos, tad gada atlidzības nobīde, kur tas iespējams, tika virzīta uz atlidzības sadali tekošajā gadā. AKKA/LAA saskaņā ar sadales plānu finanšu gada pirmajā pusgadā iekasēto atlidzību sadala gada otrajā pusē, bet otrajā gada pusē iekasēto — nākošā gada pirmajā pusē. Iznēmumi ir lielākie koncerti, par kuriem sadale notiek, tiklīdz tiek samaksāta atlidzība un iesniegtas programmas, jo programmu apjoms ir pārskatāms pat liela apjoma koncertos, kur daudzas grupas spēlē katra savu repertuāru.

Kā tiek sadalīta atlidzība?

Jebkuru iekasēto atlidzību sadala saskaņā ar darbu lietotāju iesniegtajām atskaitēm. Atskaite parāda, cik reižu darbs skanējis. Jo vairāk tas skanējis, jo attiecīgi tik reižu atlidzība būs lielāka. Viena izpildītāja vai grupas koncertprogramma parasti ietver no dažiem līdz pārdesmit muzikālajiem darbiem, un te sadale ir vienkārša: atlidzība iekasēta saskaņā ar tarifu, ieturēti administratīvie atskaitījumi un summa sadalīta saskaņā ar programmu. Savukārt viens radio iesniedz programmu, kur gada laikā raidīti ap 100 000 darbu. Programmu apstrādājot paliek apmēram 60 000 nosaukumu, jo tiek apvienoti darbi, kuri skanējuši vairāk nekā vienu reizi. Televīzijas programmās apmēram 75% no pārraidītas mūzikas ir filmās, savukārt katrai filmai ir sava programma jeb tā dēvētais *cue sheet*, kurā atspoguļota filmā iekļautā mūzika un katram darbam visi autori. Ievērojamu atlidzību iekasē no veikaliem, kafējnicām un tamlīdzīgām vietām. Ļoti retos gadījumos izmantotājs, kura veikālā, kafējnicā, frizētavā u.tml. skan mūzika ierakstā, iesniedz izmantoto darbu atskaiti, jo, pirmkārt, tas viņam būtu papildu darbs, lai uzskaitītu visus gada laikā atskanējušos mūzikas ierakstus vai radio un TV programmas, otrkārt, samaksātās summas attiecībā pret atskaņoto darbu milzīgo skaitu būtu gaužām niecīgas un, ja arī šīs summas tiktu tādējādi sadalītas, atlidzība darba autoram nerasniegtu pat santīmu, respektīvi, jūtamu atlidzību nesaņemtu neviens. Ir daži izmantotāji, kuri lielos kompleksos

atskaņo pašu izvēlētu repertuāru, ko maina reizi mēnesī vai ceturksnī, vai uz valsts svētkiem, un iesniedz izmantoto darbu programmas, turklāt atlidzība ir gana liela. Tad mūsu darbinieki sadala šo ļoti konkrēto atlidzību saskaņā ar šīm konkrētajām programmām. Piemēram, “Lido”, kurš pats veido savas mūzikas izlases, iesniedz atskaites, un atlidzība tiek sadalīta saskaņā ar šīm iesniegtajām atskaitēm. Taču gadījumos, kad programmu nav, sadales notiek, izmantojot citu izmantotāju iesniegtās liela apjoma programmas. Ierakstu atskaņošanas sadales organizētas, ņemot vērā to, ka parasti koncertu tūres iet rokrokā ar ierakstu izdošanu, kas nozīmē, ka tie varējuši skanēt kafējnicās, diskotēkās, veikalos. Otra lielā grupa, ko atskaņo veikalos un sabiedriskās ēdināšanas vietās, ir dažādi radio. Līdz šīm atlidzību, kas iekasēta par mūzikas ierakstu atskaņošanu sabiedriskās ēdināšanas un tamlīdzīgās vietās, ārvalstu un Latvijas autoriem sadala šādi: daļa atlidzības saskaņā ar koeficientu, kas aprēķināts pēc iekasētās atlidzības no koncerta, tiek pievienota katra koncerta sadalāmajai summai, to padarot lielāku, bet pārējo summu sadala saskaņā ar radio programmām, kas tiek norādīts atskaitēs autoriem. Ņemam vērā, ka arvien lielāku lomu šajā sektorā ieņem interneta radio, tāpat šī atlidzība tiks sadalīta arī saskaņā ar interneta radio programmām. Atlidzības sadales proporcionālītāti noteiksim kā līdz šim, veicot lietotāju aptauju, kur anketā lūgsim norādīt, kas tiek atskaņots — kuri populārākie diski, kuras radio vai televīziju programmas. Otra liela sadale, kur nav darbu izmantotāju atskaites, ir nesēju atlidzība. Šī sadale ir komplikētāka, taču, izmantojot ISO standarta shēmu, tā ir uzskatāma. Objektīvi, ka nesēju izmantošanai nesniedz atskaites, tāpat sadalei

jāizvēlas tāds paņēmieni, lai tiktu aptverts pēc iespējas lielāks skaits autoru (arī ārzemju), kuru darbi varējuši būt ierakstīti nesējos. Tārad par audioierakstiem paredzētajiem nesējiem atlidzība pienākas muzikālo un literāro darbu autoriem, un 3 latus saņem katrs AKKA/LAA muzikālo un literāro darbu autors, kurš pēdējo 3 gadu laikā saņēmis atlidzību no AKKA/LAA, no atlikušās summas 50% sadala saskaņā ar radio mūzikas programmām (50% — Latvijas Radio; 50% — komercradio), 10% — saskaņā ar radio literāro darbu programmu, 40% — saskaņā ar mehāniskās reproducēšanas atskaitēm. Par videoierakstiem paredzētajiem nesējiem atlidzība pienākas gan muzikālo, gan literāro un dramatisko, gan vizuālo, gan audiovizuālo un horeogrāfijas darbu autoriem, 3 latus saņem katrs autors, kurš pēdējo 3 gadu laikā saņēmis atlidzību no AKKA/LAA. No atlikušās summas 10% sadala saskaņā ar Latvijas Kinematogrāfistu savienības un Latvijas Televīzijas atskaitēm par reproducētajām filmām, atlikušo summu sadala saskaņā ar televīziju programmām par vizuālo, literāro un dramatisko darbu izmantošanu — Latvijas filmu autoriem saskaņā ar televīziju programmām, TV raidījumu un ārzemju filmu autoriem — saskaņā ar pieprasījumu. Par sadalēm var lasīt arī AKKA/LAA mājas lapā, tāpat tur ievietota informācija par visām sadalēm un izmaksātajām summām, un, iegriežoties mūsu birojā, saņemsiet atbildes uz vēl konkrētiem jūsu interesējošiem jautājumiem gan par sadali, gan citām ar autortiesību organizāciju saistītām lietām. □

Anita Sosnovska,

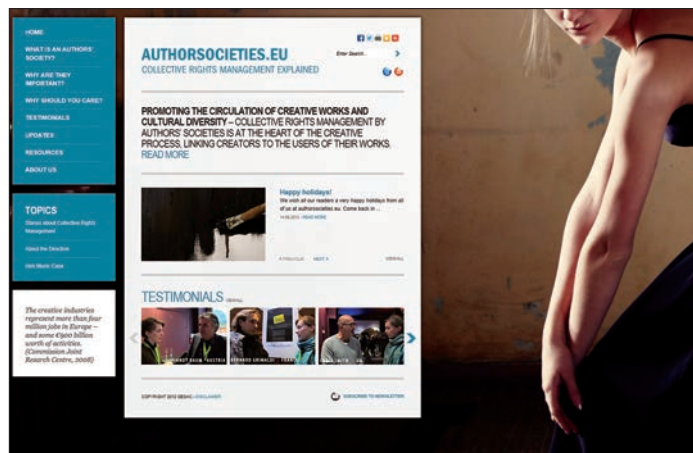
AKKA/LAA izpilddirektore vietniece,
Dokumentācijas un sadales nodaļas vadītāja

Atskaite par Kultūras un izglītības (KI) fonda līdzekļu apgrozījumu 2011.gadā (latos)	
Atlikums uz 31.12.2010	16 649.06
KI Fonda faktiskie ieņēmumi 2011.gadā, tai skaitā,	
1. Procenti par KI fonda depozītu	681.20
2. Atskaitījumi saskaņā ar līgumiem no ārvalstu organizāciju atlidzības sadales	49 113.90
Kopā	49 795.10
KI Fonda faktiskie izdevumi 2011.gadā, tai skaitā,	
1. Finanšu informācijas izsūtīšana autoriem	1 130.21
2. Informatīvo materiālu veidošana, publicēšana, biļetena “AKKA/LAA Ziņas” izdošanas un izsūtīšanas izdevumi (2 numuri)	4 323.82
3. Izdevumi “Autortiesību bezgalības balvas 2011” pasākuma norisei un atspoguļojumam LTV	25 654.12
4. Atlidzība KI fonda projektu realizētajiem	11 346.49
5. Autoru Akadēmija, Autoru dienas	290.64
6. Interneta portāla uzturēšanas un mājaslapas izveides izdevumi	1 235.36
7. Autortiesību muzeja uzturēšanas izdevumi	446.76
8. Piedalīšanās projektā www.muzikabiznesam.lv	1 800.00
Kopā	46 227.40
Atlikums uz 31.12.2011	20 216.76

Melnbaltās draudzenes

Iepriekšējā "AKKA/LAA Ziņu" numurā publicēto krustvārdu miklu pareizi nav atrisinājis neviens no miklas minētājiem. □

Eiropas autoru organizāciju kopējā interneta vietne — www.authorsocieties.eu

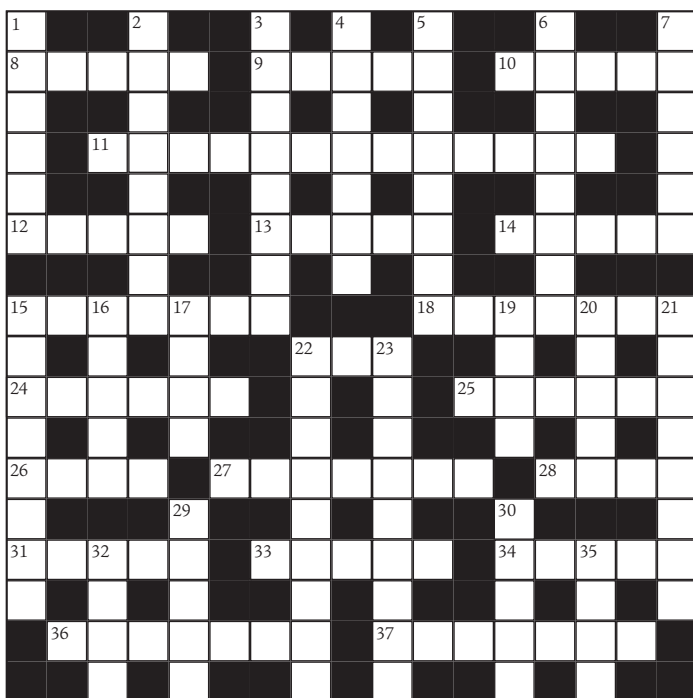
Iepriekšējā biļetena "AKKA/LAA Ziņas Nr.34" krustvārdu miklas atminējums

Horizontāli. ⇐

3. Muse. 5. Rids. 9. Alise. 10. Evora. 11. Pieta. 12. Tukši. 13. Naika. 14. Mesa. 15. Sids. 16. Lakmē. 17. Samba. 18. Vēlīgas. 24. Armani. 25. Natūra. 28. Dundaga. 29. Roks. 31. Akts. 36. Beatriče. 38. Paskvila. 40. Svins. 41. Zeķes. 42. Klipi. 43. Spiede. 44. Sikсна.

Vertikāli. ⇐

1. Kantilēna. 2. Hičkoks. 3. Merimē. 4. Epika. 5. Ritms. 6. Seanss. 7. Fovisms. 8. Balalaika. 18. Vaidoli. 19. Lien. 20. Gāga. 21. Sonants. 22. Račs. 23. Otrā. 25. Rao. 27. Rit. 29. Rēbuss. 30. Kravics. 32. Kritika. 33. Skanis. 34. Tečere. 35. Epners. 37. Rusti. 39. Kakti.

Atrisinātajā krustvārdu miklā saskaitiet "a" burtus un aiz kola ierakstiet to skaitu. Aizpildītu atbildes kuponu līdz 2012.gada 15.septembrim atsūtiet uz AKKA/LAA:

A.Čaka 97, Rīga, LV-1011 ar norādi "Krustvārdu mikla". Kuponi, kuros pareizi būs norādīts attiecīgo burtu skaits, piedalīsies izlozē, kur trīs no sūtītājiem saņems balvu — vērtīgu grāmatu.

Horizontāli. ⇐

8. Kristapa Rasima Ioma Dailes teātra 2011.—2012. gada repertuāra lugā. 9. ... muca tālu skan. 10. Japāņu komikss, jeb "grafiskā novele". 11. Mākslas darbs, kas veidots pašā izpildīšanas procesā. 12. Skatuve. 13. Vinsenta van Goga glezna (1987.gadā pārdota par \$53,900,000) 14. Pirkstu laipa (stīgu instrumentiem). 15. Aīdas Niedras romāns "Piektais ...". 18. A. Dimā romāns " ... jeb karaļa zeltkalis". 22. Saisināts rakstījums, ko lieto norādot radītāju, sacerētāju. 24. Itāļu mūziķis, koncertēja astotā Kremerata Baltica festivālā, spēlējot mutes harmonikas. 25. Upe, uz kuru paveras skats no Rundāles pils. 26. Latvijas Universitātes Fizikas un matemātikas fakultātes jauktais koris, viens no Inta Teterovska koru grupas. 27. Ej, mārša, iekšā, Met acis griestos, Lai miegs nenāca, ... vērptot (daina # 18850-0). 28. Dangas iesauka Annas Brigaderes lugā "Maija un Paija". 31. TV diva, LNT šovā "OKartes skatuve" debitēja kā dejotāja. 33. Dominējošai gaumei atbilstoši apģērbi un to piederumu paraugi. 34. Britu klavierpopa kvartets, piedalījās "Positivus 2012" festivālā. 36. Šlāgeraptauja 2012 iekļautās Ivara Makstnieka dziesmas "Baltais zieds" izpildītāja. 37. Kādreiz izplatīts neliels instrumentāls skaņdarbs svinīgu ceremoniju ievadīšanai

Vertikāli. ⇐

1. Dziesmas "Trīs runči kādā krogā" vārdu autors. 2. Latviešu mūziķis, duetā ar Laimi Rācenāju 2011. gadā piedalījās koncertprogrammā "Besame Mucho". 3. Kādas tautas kultūras iznīcināšana. 4. Latviešu rakstnieks un satīriķis (1927 — 2012). 5. Faraona Tutanhamona pirms nedaudziem gadiem konstatētais iespējama nāves cēlonis. 6. Žoržas Sandas romāns "Ziema ...". 7. Žurnāls, kura redaktore desmit gadu bija Māra Zālīte. 15. Brāļu Laivinieku dziedāta dziesma ar kādas galda spēles nosaukumu. 16. Berlīnes Valsts opera ... den Linden. 17. Karalis Viljama Šekspira lugā, kam trīs meitas — divas liekules, trešā patiesa. 19. Viena no pasaules populārākajām franču dziedātājām (1966). 20. Sena skaņu raksta zīme, to kopums norāda noteiktu skaņas augstumu. 21. Muzikāli dramatiski sacerējumi ar komēdijisku ievirzi. 22. Īsi komiski atstāsti. 23. Melisma veids. 29. Rolanda Ūdra dziesma "Stroika ar skatu uz ...". 30. Gleznošanai kopš seniem laikiem lietota dabiska minerālkrāsa. 32. Mārtiņa Rūska iedziedāta Markusa Rīvas dziesma. 35. Opera, kas tika sacerēta Suecas kanālā un Kairas operteātra atklāšanas svinībām.

Jura Sosnovska krustvārdu mikla

Pateicamies visiem, kas iesaistījās miklas minēšanā, un vēlām veiksmi turpmāk!

Atbildes kupons

Vārds:

Uzvārds:

Tālrūnis:

A: